

FESTA de
MOROS i CRISTIANS
LLEIDA 17 i 18 de
maig de 2014

FESTA de MOROS i CRISTIANS

www.miclleida.org

L'Associació de la Festa de Moros i Cristians de Lleida agraeix el seu suport a totes les empreses, persones i entitats que han fet possible l'edició d'aquesta publicació i en especial a:

- Pep Tort i el Consorci del Turó de la Seu Vella,
- Cooperativa del Camp d'El Soleràs,
- Cansaladeria Cal Canco,
- Bodega Rovira (cal Sistelles),
- Casa de Andalucia (capitania Mora 2013),
- Associació de Veïns de Llivia i Voltants,
- Sara Valle Vilalta

Agraïments Capitania Cristiana 2014 :

- Esbart Arrels de Lleida.
- Colla Gegantera de Pardinyes.
- Associació Puigverd Sant Jordi i el Drac.
- Bastoners del Pla de l'aigua.
- Hospitalers de Ciutadilla.

Agraïments Capitania Mora 2014:

- Jaume Valmanya Subirada

LLEIDA 17 i 18 de
maig de **2014**

EDITOR: ASSOCIACIÓ DE LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS DE LLEIDA

C/ Panera, 1 • 25002 Lleida • Tels. 625 349 621 / 625 351 363 • mosicristianslleida@gmail.com • www.miclleida.org

CONSELL DE REDACCIÓ: Tere Mayoral, Vicente Luengo, Carmina Pardo. Jaume Aluja, Jaume Bada, Fernando Peleatos

FOTÒGRAF: Manuel Zamora Buenafuente

DISSENY, MAQUETACIÓ I PUBLICITAT: Jordi Cumelles • Tel. 651 880 488 • jordicumelles@hotmail.com

IMPRESSIÓ: PRINT-ON STUDIO - Dipòsit legal L-460-2001

L'Associació de la Festa Moros i Cristians de Lleida no s'identifica, necessàriament, amb l'opinió que expressen els articles signats.

Festeres i festers:

Un any més, deixant enrere el fred de l'hivern, arriba la primavera carregada d'actes que ens fan intuir un cap de setmana fester, molt i molt gran. Serà la dinovena entrada de gala, dinou anys plens d'il·lusions, de nervis, de mals de cap, de preparatius però sobretot de molta festa.

Quan al setembre pactava amb la nostra banda, la llerband, el mig any, els assajos al carrer i el dia del pregó, ho veia tot molt llunyà, perquè a més teníem per davant la reforma del nostre local. Durant aquests mesos he patit i m'he angoixat amb les obres i els contratemps, però també he vist amb il·lusió com anava canviant i agafava forma, i ara, ja pintat, em sento orgullosa del resultat: tenim local!

Perquè arribés aquest dia ha estat necessària la col·laboració i l'esforç de molts festeres i festers als que vull felicitar públicament, i així mateix donar-vos a tots les gràcies per haver confiat en la junta per dur a terme un projecte tan agosarat. Veient el resultat crec que ha valgut la pena i que aquest és el començament d'una nova etapa de la nostra associació.

Aquest any va començar amb la participació en la cavalcada de reis, quan encara recordàvem el Mig Any Fester i el cagatió infantil del Nadal, i ha continuat amb el curs de caps d'esquadra, la segona calçotada al Centre Històric, el dia del soci (el primer a casa nostra), els assajos al carrer, el pregó, els assajos de batalla i ambaixades ... un no parar, però un no parar d'Associació, que en el fons és el més important: ser i fer Associació.

Després de tot el treball realitzat amb la mateixa il·lusió amb la qual cada capitana prepara la seva capitania, amb el mateix interès què cada comissió prepara el que li correspon, segur que la dinovena entrada de gala i tots els actes que completen el cap de setmana fester serà un èxit.

Festeres i festers gaudiu de la Festa i que la vostra alegria s'encomani als lleidatans que, d'acord amb l'entusiasme què ens van seguir l'any passat, segur que ompliran una altra vegada els carrers de la ciutat per veure la seva, la nostra, Festa de Moros i Cristians .

Per Lleida i per la festa de Moros i Cristians, ho faig i ho fem tot, sempre!

Tere Mayoral i Seró

PRESIDENTA DE L'ASSOCIACIÓ DE LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS DE LLEIDA

Gaudiu, és casa vostra!

L'Associació de la Festa de Moros i Cristians de Lleida està d'enhorabona perquè estrena nova seu.

Un nou espai que ha estat cedit per l'Ajuntament de Lleida en el qual els festers podreu dur a terme les vostres activitats. I amb vosaltres, el Centre Històric té un estímul més per dinamitzar la vida del barri.

Ajuntament de Lleida

MOROS I CRISTIANS, LLEIDA 2014

Salutació de la Presidenta.....	1
Cartell.....	4
Entrevista Captania Cristiana.....	5
Entrevista Capitania Mora.....	7
Lo nostrat campanar de la Seu Vella.....	10
Parlaments de batalla.....	13
Conquesta i repoblació de la Catalunya Nova.....	18
On era l'antiga Mesquita Aljama de Madina?.....	20

COMPARSES CRISTIANES

Els ANGLESOLÀ.....	33
Els PALLARGESOS.....	36
Els URGELLGNS.....	40

COMPARSES MORES

Els Banu-Hud.....	44
Els Al-Ueridis.....	48
Els Musa.....	52

Ambaixades 2013.....	56
Mig any fester.....	58
INSHALLAH.....	60
V Memorial Xaver Aluja.....	64
L'any en fotos.....	67

CARTELL GUANYADOR 2014

Ja tenim el cartell que anuncia la festa d'aquest 2014 !!!!!

Després d'arribar al local un bon grapat de cartells participants, es va reunir el jurat i van valorar totes les obres arribades, i finalment es va decidir que el cartell presentat per Juan Diego Ingelmo, sota el títol de "CASC", fos l'elegit.

Aquest creatiu en una empresa de publicitat, asturià de naixement però afincat des de fa molts anys a Burriana, ja havia resultat guanyador en l'edició del 2012. Fent un cop d'ull al seu extens currículum veiem que està acostumat a guanyar premis, i, en moltes ocasions, sobre festes de moros i cristians ja que ha anunciat les de localitats com l'Olleria, la Vilajoiosa, etc.

El cartell d'aquest any és un preciós casc metàl·lic amb la mitja lluna mora en un cantó i la creu cristiana en l'altre, simbolitzant la batalla que tanca la nostra festa.

ENTREVISTA AMB LES capitanies

per CARMINA PARDO, AL·LEREDIS

LA COMTESSA

Teresa Alcaine Insa. Va nèixer a Lleida un 17 de gener. És a la Festa des de l'any 2004, ara fa 10 anys, i sempre ha estat a la mateixa comparsa: ELS ANGESOLA.

Tot correcte?

Sí, correctíssim. M'agradaria afegir que sóc membre de diferents associacions culturals de Lleida: de l'Esbart Arrels de Lleida, del Ball parlat de Moros i Cristians, de la Colla Gegantera de Pardinyes, de la Penya Kina Kreu de la Fecoll i de l'Associació de Moros i Cristians, és clar.

Com ha estat això de que fossis nomenada Comtessa?

A la nostra comparsa es va alternant la capitania i un any és un home i el següent una dona. Ara tocava una dona i van pensar en mi. M'ho van proposar i, encara que en un principi vaig dir que no, van saber convencer-me i a poc a poc em vaig anar engrescant en el muntatge de la nova capitania. A més a més, es dona la circumstància que les dones Anglesola sempre guanyem, per l'alternança de la nostra festa.

Porta molts maldecaps això d'esser la cap de tota la tropa cristiana?

Jo no li diria maldecaps sinó responsabilitat, compromís, molta feina afegida i molts

nervis per a que tot surti perfecte. Em sembla que he refet el seguici trenta cops i cada cop que el miro canvia alguna cosa.

Encara que com a Teresa Alcaine ets Anglesola, com a Comtessa has de representar a tota la cristiania, com ho portes això?

Amb molta il·lusió i orgull. Sóc la Capitana Cristiana i per tant represento als Anglesola, als Pallaresos i als Urgellencs. Intentaré fer-ho el millor possible.

Un color?
El blau

Una olor?
La de terra mullada després de ploure.

Un plat?
Tres: Qualsevol que porti formatge, les amanides i la xocolata.

Una ciutat?
Lleida, l'estimo molt.

Tres virtuts i tres defectes com a Teresa i com a Comtessa?

Com les dues som la mateixa suposo que serà el mateix. Com a defectes: l'exigència,

l'ordre i la tossudesa. Com a virtuts: l'ordre un altre cop, el compromís i el saber escoltar.

Quin es l'activitat de la Festa que t'agrada mes?

Sens dubte l'entrada de Gala, des de quan esperem per dalt la sortida amb aquell embolic de moros, cristians, cavalls, colors, músics ..., el moment en què es passa per sota de la porta dels lleons i comença tot, i quan es torna a pujar a la Seu per fer la batalla. És el que estem esperant tot l'any.

Quin es el moment mes emotiu per al teu càrrec?

De moment, com encara no he viscut moltes coses, no ho sé, però el moment en què vaig acceptar l'espasa per part d'en Xavier vaig sentir una emoció, uns nervis, i un seguit de sensacions, que sols ho poden entendre els que han agafat l'espasa i senten la Festa.

Que voldries destacar de la Festa d'enguany?

És una festa que, malgrat la crisi i la davallada dels pressupostos, anirem mantenint gràcies a la col·laboració de tots els festers i festeres. Vaig estar molt contenta que la meva rival fos la Carme, ja que som companyes de professió i tenim

bastantes coses en comú. D'aquesta manera a tots els actes i esdeveniments que hem d'acudir plegades ens hi trobem a gust.

Una frase com a Teresa Alcaine?

Espero que tothom gaudeixi de la nostra festa i se n'oblidi per un moment de totes les preocupacions.

PER LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS I PER LLEIDA, SEMPRE!!

Una frase com a Comtessa Cristiana 2014?

PER LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS I PER SEMPRE, SEMPRE!!

Moltes gracies Teresa un plaer d'entrevista
Carmina Pardo i Mestre

Anna Escartin

Agent immobiliari alcat 4970

C/ Corregidor Escofet, 3
25005 Lleida
Tel. 973 830 803
Mob. 630 140 250
Mail finquesnovaopcio@gmail.com
Web www.finquesnovaopcio.com

Major, 84 • 973 271 752
LLEIDA

ARTS GRÀFIQUES
UNIO
IMPRES SERVEI

Tel. 973 27 27 31
973 27 35 41
Joan Baget, 2 - 25003 Lleida
imprentaunion@gmail.com

ENTREVISTA AMB LES capitánies

per CARMINA PARDO, AL·LEREDIS

LA SAÏDA

Carme Delgado del Pino va néixer a Lleida el 25 de juliol del 1960, és de professió mestra i membre de la comparsa BANU-HUD des de que va entrar a la festa que va ser a l'any 1997, no estic segura de l'any però el primer de la festa; a la comparsa només desfilaven homes i l'any següent va sortir la primera filada femenina de la qual vaig formar part i des de llavors fins ara ininterrompudament.

Tot correcte?

Sí

Com va anar això del nomenament de Saïda per part d'ella teva comparsa?

Ja m'ho havien proposat alguna vegada però jo treballa fora de Lleida. Moltes vegades el dia del patró de la nostra ciutat, Sant Anastasi, s'escau en dia feiner i els capitans i càrrecs han d'assistir a l'acte d'ofrena, per la qual cosa no m'era possible. Aquest any s'escau en festiu, i a més a més tenim capitania, per tant van coincidir totes les constel·lacions per poder acceptar el càrrec i amb molt de gust.

Ésser Saïda a més d'un honor és molta feina oi?

Es veu la festa des d'una perspectiva diferent i el fet d'estar en primera línia potser fa que es posi un plus de responsabilitat i s'intenti

col·laborar més en totes les actuacions de l'associació i de la festa, malgrat que des de la filada es poden fer moltes coses si realment un es vol implicar.

Aquesta pregunta te la faig com a Saïda virtual. Què en penses de les noves tendències de la moda que vénen al mercat de l'assoc?

Crec que les noves tecnologies cohabiten amb nosaltres i no té sentit ignorar-les, ans al contrari, implicar-les a la nostra vida i assumir-les com a companyes de camí facilita la nostra activitat quotidiana i ens permeten conèixer més fidelment l'entorn que ens ha tocat viure.

Com a Saïda, és veritat que és parenta teva Jalwa al-Abbar "al-Miknasiyya" del grup d'esclaves cantores i músiques de Yusuf al-Mizzaffar ibn Hud", senyor de la taifa de Lleida del 1046 al 1079. Que era de

Mequinensa i havia estat educada a Còrdova. “Ningú com Jalwa excel·lia en l’art de la música, i que era una artista consumada en el maneig de les armes i els jocs malabars amb les simitarres?”

És veritat i també una gran poetessa VA MORIR A Barbastre Jalwa al-Abbar, coneguda com “al-Miknasiyya”. Al bell mig de la batalla dels croats cristians contra aquesta plaça, moria una de les figures més destacades de la Mequinensa d’aquell segle. Va tindre una sort força diferent de la resta de dones islàmiques, sotmeses a la família (primer al pare i després al marit) i a l’encarcament religiós.

Desconec el motiu però, Jalwa es va deslligar de la vida domèstica tancada per passar a conèixer la plenitud cultural d’al-Andalus, centre de referència mundial en aquella època.

Probablement per pagar un deute familiar al rei taifa de Lleida Yusuf al-Muzaffar ibn Hub, Jalwa fou convertida en esclava i entrà a viure al nou palau reial de la Suda. La ciutat de Lleida vivia el seu moment més esplendorós: la seva horta, el comerç i la producció tèxtil de lli, omplia les bosses de nombrosos poderosos sotmesos al govern de Yusuf. La riquesa, i el refinat gust dels rics homes de la medina de al-Larida, afavorí l’arribada d’artistes, fomentant-se la educació i la creació artística i cultural en general.

Jalwa tenia quelcom d’especial: la seva bellesa, intel·ligència i sensibilitat li obrí una porta dins la cort del rei Yusuf. Si bé és veritat que era una esclava, també ho és que la seva condició li va ser favorable: tal i com va dir Carmen Díaz, les esclaves podien arribar a ser les dones més privilegiades si entraven a servir com a *gawari* ja que eren formades intel·lectualment, alliberant-se de la submissió completa a la família i tenien una vida de relativa llibertat, tot i dependre de l’amo.

A Jalwa li van reservar aquest destí: va ser enviada a formar-se a Còrdova, possiblement a una de les acadèmies conservatori del metge cordovès ibn al-Kinani, mestre d’esclaves, on va aprendre i va sobresortir —ens diu Jaume Pont— en l’art de la música, la poesia, el cant, la dansa i en l’ús de les armes i jocs malabars amb les cimitarres. Per aquest motiu quan va tornar a Lleida va ser la preferida del rei Yusuf al-Muzaffar. Influïda per la poesia hindú, va destacar en les seves composicions, carregades de sensualitat, tendresa i fins i tot erotisme. Formà part d’un grup de poetes

Ibn al-Kinani, gran difusor de la cultura al segle XI.

musulmans de les nostres contrades que ha passat a la història com el grup del Llibre de la Frontera.

Quin és el moment de la Festa més emocionant per a tu?

Per a mi la sortida de la porta dels lleons. Cada any és igual i cada any és diferent, encara que també és digne de menció la presa del càrrec el dia de canvi de capitania, molt emocionant.

Què vols trametre als lleidatans i lleidatanes amb la teva participació a la Festa?

M’agradaria aconseguir que tothom gaudeixi de la festa com ho faig jo i sigui

un temps de goig i alegria per a tots. I a nivell de relacions humanes m’agradaria que, igual que les comparses de la nostra festa han aconseguit que tant el bàndol moro com el bàndol cristià tinguin la custòdia alternativa de la ciutat, els polítics fossin capaços d’arribar a una “entente cordiale” i es fes possible que el nostre poble pugués arribar democràticament a conduir el seu destí.

Que voldries destacar de la festa d’enguany?

Que aquest any som dos dones capitanes i això no és gaire habitual.

Una frase com a Carme Delgado del Pino

Aniríem per la vida millor si treballéssim més la paciència i l’empatia.

Una frase com a Saïda

Les vivències no són importants ni pel que duren ni pel que valen sinó per l’empremta que deixen.

Un dia vas comentar que ens volies obsequiar amb uns poemes de “al-Miknasiyya” doncs ara tenim l’oportunitat i tot seguit en reproduïm alguns,

Turment

Abans era com si els nostres cossos fossin un sol cos i una sola ànima.

Després tu vas ésser l’amant i jo l’amada, la infeliç amada.

Ara tu ets el meu senyor i jo la teva esposa.

Heus aquí el fruit d’una vida turmentada

per aquest camí ple de còdols que els orfes en diuen amor.

Indiferència

No li va impedir que entrés a la seva cambra,

ni li va dir amb còlera paraules
carregades de rudeses.
Només el va mirar als ulls,
Com si fos un foraster a casa seva.

Els joves esposos

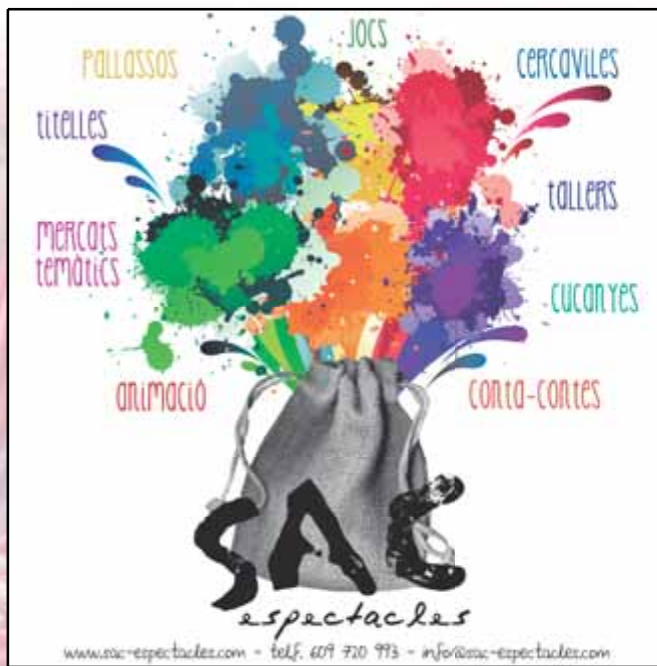
Com pateixen els joves esposos,
quan esquena contra esquena i en
silenci
l'orgull els impedeix reconciliar-se!
Quina joia, però, quan girant-se tot d'un
cop
posen fi a l'amorosa querella:
ella dintre d'ell, ell dintre d'ella!

Esclaves cantores d'al-Andalus

Moltes gracies Carme i endavant amb la
capitania

Carmina Pardo i Mestre

clínica
podologia
biomecànica

ARES YUGUERO TORRES

Pi i Margall 10. ent 1a
25004 Lleida
973 249 728

(Hores a convenir)

ACADÈMIA
CUCURULL

Cursos d'estiu

- Formació i orientació professional;
- Decoració
- Dissenyador/a de moda
- Coordinador/a de moda
- Patronista
- Confeccionista
- Borsa de Treball

St. Joan de Mata, 7 altell - 25001 LLEIDA
Tel. 973 21 07 42 - acad_cucurull@telefonica.net

Lo nostrat campanar de la Seu Vella

Joan-Ramon González Pérez

President de l'Associació Amics de la Seu Vella de Lleida

Lluís Llach en una de les seves formoses cançons diu: *El meu país és tan petit / que des de dalt d'un campanar / sempre es pot veure el campanar veí...* No hi ha dubte que és una gran veritat que podem copsar arreu de les nostres comarques, tot i que la Val d'Aran és probablement allí

on es fa més evident. Tanmateix és a la ciutat de Lleida on hi ha un de força singular, que es veu de ben lluny i des del qual són visibles molts d'altres campanars, alguns amb una aclaparadora semblança com és el cas del de Benavent de Segrià. És una torre de més de seixanta metres

d'alçada, recentment restaurada, la qual a l'estar dalt del turó on s'aixeca la Seu Vella té un protagonisme destacat en tot el territori; sense ànim de ser capitalí, crec amb sinceritat que tothom que viu per aquesta banda occidental de Catalunya identifica com a casa seva l'emblemàtic perfil de la vella catedral lleidatana.

No hi ha dubte que el campanar de la Seu Vella de Lleida el tenim tots gravat al cap i al cor. La seva inconfusible silueta ens saluda des de lluny i ens guia com un entranyable far en el camí de retorn a l'estimada llar. La força plàstica del punt més alt de la ciutat es mostra amb una total contundència i tothom ho identifica amb Lleida, fins i tot sol, sense el formós conjunt al que pertany; és a dir, si a la vista més característica de la Seu Vella, la que veiem des del riu, formada per la catedral coronada amb el robust cimbori, continuada pel singular claustre i rematada amb l'esvelt campanar, li trèiem aquesta torre ens queda un monument incomplet, per alguns fins i tot irreconeixible, però si solament deixem el campanar la seva força és tal que no trobem a faltar la resta del magnífic monument.

Als valors gairebé totèmics de la nostre peculiar torre s'afegeix un aspecte destacable. La torre gòtica,

la més alta de les octagonals existents a la vella Corona d'Aragó, fou bastida entre els segles XIV i XV per aixoplugar les campanes de la catedral, cosa que ha fet sempre, fins i tot quan la Seu passà a ser vella l'any 1707, és a dir que en Felip V després de conquerir la ciutat la tancà per sempre més al culte. No obstant els canonges demanaren que al menys el so de les campanes restés viu i a això el primer rei borbònic va accedir, deixant el campanar lliure del trist procés de conversió en caserna que afectà a tota la resta del conjunt

catedralici. Per això tots els lleidatans

hem de sentir-nos especialment orgullosos de la nostre magnífica torre, ja que és l'únic element que mai ha deixat de servir per allò que el feren els nostres avantpassats. La millor prova la tenim en el fet que la nova catedral de Lleida bastida al segle XVIII no té cap campanar ja que les seves campanes són les que hi ha a la bella torre que presideix la ciutat des de dalt del Turó de la Seu Vella.

El campanar de la vella catedral medieval fou construït amb una innegable voluntat estètica de complementar un ambiciós projecte monumental, però a la vegada pensant en l'important valor funcional que havia de desenvolupar com a

element urbà de primer ordre. No podem oblidar que les campanes durant molts segles han estat

fonamentals en la vida quotidiana dels ciutadans, fins tot ara quan som capaços de parar-nos a sentir-les. De sempre han servit per indicar l'inevitable pas del temps i també per comunicar events singulars, fets destacats o la rutina litúrgica d'un temple i d'un població. La Seu de Lleida arribà a tenir setze campanes. Les dues horàries són encara actualment al seu lloc habitual, dalt del darrer cos, el més estret del campanar; són la grossa i contundent Silvestra, que des de 1418 toca incansable les hores com a complement sonor d'un antic rellotge que sempre tingué la torre (força útil per quan no existien les ara habituals "màquines del temps" que tots portem a sobre) i la petita i formosa Mònica, que cada quinze minuts afegeix el seu toc complementari des de 1468.

Les altres catorze campanes eren al pis superior del cos gran de la torre, però la guerra civil passada, que tantes coses ens va pendre, també es va endur a un destí incert, probablement a la fosa per a fer armes, la Maria de la O, la Babilònia, la Maria, la Concepció, la Bàrbara, la Mercè i la Marlesa, que eren les grans; mentre que la Rafaela, la Son, la Marieta 1, 2 i 3, l'Anònima i la Meuca (aquesta era la més popular per ser la que sonava cada 30 segons quan moria algun membre del Capítol o el mateix Bisbe), eren les petites. Als anys 1945 i 1946 es feren cinc campanes noves: la Bàrbara, la Sagristana, la Marlesa, la Marieta 1 i la Meuca que són les que avui, juntament amb les veteranes horàries,

repiquen gràcies a la cura de Josep Carvajal.

Ara que el campanar llueix amb un esplendor semblant al que tingué, cal apostar (i ara ens toca fer-lo entre tots) per reubicar les campanes a les

finestres, on sempre havien estat fins que una moda vinguda d'Alemania als anys setanta les posà en la impenetrable disposició actual. Així no solament les sentirem millor, sinó que les veurem i gaudirem en el seu brandar. Caldrà restaurar-les de pas i posats a fer aniria bé fer unes quantes de noves per retornar el so que li pertoca a una torre de la categoria de la Seu Vella. Segur que quan sigui Patrimoni Mundial tot el conjunt monumental del Turó les campanes ho celebraran com toca: repicant amb joia!

Fot. 1. L'estranya imatge del campanar que hem contemplat al llarg de tot el 2013 (Fot. J.I. Rodríguez./Amics Seu Vella)

Fot. 2. El campanar al febrer de 2014 ha reaparegut amb renovada aparença (Fot. J.I. Rodríguez/Amics Seu Vella)

Fot. 3. Ha estat restaurat solament el cos inferior del campanar, però s'han recuperant els arcbotants i un gablet de mostra (Fot. J.I. Rodríguez/Amics Seu Vella)

Fot. 4. Estat actual del pis de les campanes: estructura fèrria impenetrable (Fot. M.C. Alvaro i F.Llop/Gremi Campaners Valencians)

MAJORS I CRISTIANIS

LLEIDA 2014

AYALA

JOIERS

joia artesana feta amb
argent de primera llei

Alcalde Costa 13, Lleida - Tel. 973268393

copisteriasolè

Impremta digital · Gran Format · Estampació · Fotocòpies · Enquadracions

Maragall, 27 baixos - 25003 Lleida · T. 973 266 551 · digital@copisteriasole.com

parlaments de batalla

SAÏDA

Qui fa soroll aquí baix?
Qui desembeina l'espasa?
Qui causa aquest daltabaix
que em destarota la casa?

O he escoltat malament
o aquí baix ronda un il·lús
que juga a fer-se el valent.
Deus nar una mica confús:
t'ha entrat la boira a la ment
i ja no saps fer-ne ús.

Mireu-la, tota fatxenda!
Sentiu: la veu em tremola. [amb ironia] Tireu per aquesta senda
i aneu: que us donguin la bola!

Sento decebre't, cristiana,
P'ro avui ho tens ben fotut.
Sóc Saïda musulmana
del llinatge Banu-Hud.
Armes prenc de mala gana,
prefereixo fer el vermut.
A qui a la guerra es comana
jo li dic que tururut.

COMTESSA

Un exèrcit de cristians
que ha vingut a fer la guerra, agafeu els alcorans
i fugiu cap a la serra.
Qui porti l'espasa a les mans ha d'acabar sota terra.

No sóc il·lús sinó il·lusa
i vinc com a capitana
d'aquesta tropa profusa
que avui serà lleidatana.

[*enfadada*]
Sóc la comtessa Elisenda
de l'estirp dels Anglesola
i tinc escrit a l'agenda
quedar-me amb tota la hisenda d'Alfarràs a La Fuliola.

COMTESSA

No sóc guerrera de mena
p'ro vull guanyar lo castell.

Abans de l'hora vintena
t'he de tintar de vermell
de la calça a la melena
i afaitar-te el teu cabell
i després fer-ne una trena
per les putes del bordell.

Així que treu la cadena
i deixa entrar el meu consell.

Podreu marxar sense pena i lliures com un ocell.

SAÏDA

No està la ciutat en venda
P'ro lluitar-la és molt pesat.
Molts anys de lluita tremenda
porta ja el nostre soldat.
No és hora de fer cloenda
de tanta fatalitat?
Sou mare, bella Elisenda?
No ploreu pel fill matat?
No us sembla tarda pudenda
la dedicada al combat?
Les tropes volen vivenda
salut i tranquil·litat
i en canvi posem en venda
sa vida, el bé més preuat.
De què serveix tanta renda
si tot acaba assolat?

Tres fills m'han mort a la lluita
la pena no em deixa jeure,
el so d'espases m'irrita,
p'ro vull complir amb el meu deure.

SAÏDA

Qui té el deure de finir
per emplenar la butxaca
d'aquell que ens vol escurar?
Perquè altres munyin la vaca
a naltros ens cal barallar?
Un cop s'acabi la traca,
qui s'ha de beneficiar?

Llegiu diaris, senyora?
Mireu la televisió?
No us dol que hora rere hora es parli de corrupció?

Sou cristiana i jo sóc mora,
p'ro ens menja el mateix corcó.
Caldria bona tisora
Per tallar algun caparró.

Atureu ja la batalla!
Que no caigui ni un sol mort!
Decidim com la canalla
I fem lluita entre tu i jo.

COMTESSA

Els de sempre, evidentment,
els qui no es taquen la mà,
p'ro sempre mengen calent
quan altres no tenim pa.

M'indigna el que passa a Valencia,
em sulfura el cas del Palau,
amb Blesa no tinc paciència,
que Bárcenas pengi d'un clau.

Vos sou dona de ment clara,
bonica i intel·ligent,
digueu-me què hem de fer ara
per complaure aquesta gent
que ens mira de mala cara
perquè no ha mort ni un creient
ni cap soldat moro encara
i el sol és quasi ponent.

COMTESSA

Quedi així la sort escrita,
que no vull perdre un soldat.
Qui venci en aquesta lluita es quedarà la ciutat.

SAÏDA

[Lluiten]

He perdut aquesta basa,
algú m'ha fet un mal d'ull.
Em preneu honor i casa
amb pena us dic el que vull:
m'ha vençut la teva espasa,
rebré la mort amb orgull.

Aixequen vostre punyal,
Que ho vegi tota Larida.
Sigueu guerrera com cal
i termineu la partida.

S'acosten temps massa obscurs
Només pensar-hi em fa fàstic.
¿La vida lluny d'aquests murs?
No se m'acut pitjor càstig.

Havent tanta gent de mal
amb la consciència podrida,
a vos, tan digna rival,
no m'és grat prendre-us la vida.

Vós sou una entre un milió,
no us tractaré com un drap.
Si demaneu el perdó
puc respectar-vos el cap.

Teniu cames i diners
ulls per poder veure món.
No vagareu pels carrers,
no haureu de ser un rodamón.

SAÏDA

El més beneit dels antulls
fora conservar la vida.
De què serveixen uns ulls
que no han de veure Larida?

Ja no il·lusiona el nou dia
a aquell que no vol ser viu.

No ha de semblar-vos altiu
volar morir amb dignitat.

La sentència que em desterra
em condemna al pitjor dol.
Abandonar aquesta terra
sense cap altre consol
pitjor és que morir a la guerra
i no tornar a veure el sol

El que maneu es farà
P'ro vull cridar fort i al vent:
si em dóna forces Alà,
aquí ens veurem l'any vinent.

COMTESSA

El món és ple d'alegria
La sort segur que us somriu.
No feu d'això una agonía.
Aviat vindrà un altre estiu.

No entenc el vostre motiu
per rebutjar la pietat.
Es preferible ser viu
que colgat dins d'un forat.

Ara escolteu-me i compliu
allò que us és imposat:
bens i robes recolliu
i abandoneu la ciutat.

No m'entendriu. Dit està:
agafeu la vostra gent
i abandoneu el Segrià
pel camí de Vallcalent.

per Emili Bayo i Juan

CONQUESTA I REPOBLACIÓ DE LA CATALUNYA NOVA

Després de la conquesta de Tortosa, la capitulació es porta a terme el 30 de desembre de 1148 a mans de Ramon Berenguer IV amb l'ajut d'una esquadra marítima (426 vaixells, segons les Gesta Comitum Barcinonesium), i capitanejats per Guillem Ramon de Montcada i per Guillem de Montpeller i nombrosos cavallers normands, anglesos, occitans i aragonesos. A la primavera següent, i deixant la ciutat de Tortosa ben assegurada sota el domini cristià, Ramon Berenguer IV marxava cap a Lleida, tot vorejant els castells de la vall de l'Ebre, encara en poder dels sarraïns per un camí expedit que passava per Xerta, Gandesa, Faió i Escarp, indrets que havien estat fortificats.

Quan Ramon Berenguer IV va establir el seu campament a Gardeny per començar el setge de Lleida (iniciat al març de 1149), els sarraïns ja no tenien cap posició important fora de la ciutat.

Al bàndol cristià hi havien acudit gran nombre de guerrers combatents victoriosos de Tortosa. El cabdill més eficaç que va tenir aquesta empresa i tota la campanya al Segrià, fou Ermengol VI d'Urgell, que va fer possible el triomf de la darrera embranzida per conquerir el que es coneix como Catalunya Nova. Lleida

com Tortosa, va ser una conquesta catalana, encara que s'esmenten alguns cavallers aragonesos, com Pere I de Bearn, Gómez, senyor de Jaca i Ayerbe, Garcia Ortiz, de Saragossa, Artal de Alagón, etc. Aquets no van acudir a la presa de Lleida, ha que havien rebut ordres de fer setges simultanis a Mequinensa i Fraga, dos poderosos baluards sarraïns, que van caure el mateix dia que Lleida. Totes les cròniques afirmen que la capitulació de Lleida, Fraga i Mequinensa van ser el 24 d'octubre de 1149. Així ho assenyalen el Fragmentum Historicum del cartulari d'Alaó, el cartulari de Roda d'Isàvena, el Anales Toledanos i el Cronico Barcinonense. En canvi, en el text català titulat Gesta Comitum Barcinonesium es pot llegir "El següent any, anno Domini MCXLIX, Ramon Berenguer IV va assetjà la ciutat de Leyda, e la pres, e Fraga en un dia, VIII Kalendas novembris". Es a dir, el 25 d'octubre de 1149.

La ciutat de Lleida va rebre els usatges de Barcelona, Mequinensa va rebre els de Saragossa i Fraga els d'Osca, tot i que van ser repoblades amb gent de parla catalana.

Des de l'any 882, que Gifré i va fer la primera temptativa contra Lleida, fins la conquesta dels castells de Miravet i de Siurana el 1153, van transcorre 271 anys. Es a dir, es va trigar prop de tres centúries a conquerir la Catalunya Nova, un territori d'una superfície superior a la meitat de l'actual Catalunya. Unes terres on l'impacte sarraí va ser llarg i d'una influència islàmica presistent.

Immediatament després de la caiguda de Lleida, l'exèrcit de Ramon Berenguer IV, comandat per Guillem i Hug de Cervera, Gombau de Besora, Guillem i Albert de Castellvell, Arnau d'Artesa i Pere de Montoliu, van emprendre la conquesta de les Garrigues i altres llocs del marge esquerra del Segre, com Torregrossa, Juneda i les Borgues Blanques, les planes de Castellldans, Alfes, Aspa i el Cogul, fins Albaiges, Cervià i el Vilosell, amb les terres de conreu i els erms de Juncosa, Vinaixa i Maials fins a Torres de Segre amb llurs castells, que ja consten ocupats l'any 1151. Llavors es va cridar els monjos del Císter, que es van establir enmig de la Conca de Barberà, en un lloc anomenat Poblet, comarca que ja consta lliure de moriscos l'any 1136.

Albert de Castellvell i Bertran de Castellet, amb l'ajut de Ponç i Ramon de Cervera, van travessar la serra de Llena i partint de Falset van conquerir el territori que avui coneixem com a Priorat qual pertanyia aleshores al valiat de Siurana. L'esmentat Albert de Castellvell va ser designat castlà dels llocs de Falset, Porrera, Ulldemolins, Poboleda, la Morera, Carbassers i Vilanova de Prades. Els

altres cavallers esmentats, seguint l'estratègia militar de dominar els punts clau entre les garrigues i el Montsant, va acabar unint-se a l'exèrcit que avançava pel marge esquerre del Segre, a través dels colls d'Alforja i d'Avarca van connectar amb els homes dels Claramunt i dels Queralt. Així va quedar encerclat l'inexpugnable bastió de Siurana.

A la primavera de 1153, els templers assetjaren la fortalesa de Miravet. El setge va durar uns quants mesos, encara que malgrat la resistència,

donar lloc a diverses llegendes, encara viues actualment. Guanyada per fi la batalla, Ramon Berenguer IV va fer senyor de Siurana el cavaller Bertran de Castellet.

Les ciutats de Lleida i Tortosa van rebre cartes de poblament derivades dels usatges de Barcelona. Les Consuetudines Ilerdenses i el còdex Consuetudines Dertosaie, contenien la base jurídica de funcionament dels municipis d'ambdues ciutats. Els repobladors disposarien de cúria pròpia, de normes d'aplicació de la

comprometien a construir castells en els seus feus o a refer-los, feus que colonitzaven amb repobladors que construïen els seus habitatges al voltant de la fortalesa.

La majoria dels nous pobladors provenien de la Catalunya Vella, encara que també hi havia gent de Gascunya i del Llenguadoc. Eren pagesos de muntanya, bons coneixedors de l'economia agrícola i que acudien a la Catalunya Nova atrets per les cartes de població. També hi acudiren menestrals que endegaren els obradors i les indústries abandonades pels sarraïns.

D'altra banda, a la Segarra i al Masegros van aparèixer noves viles, que tenien el seu origen en un castell o cruïlla de camins, com Calaf (1054), Prats del Rei (1015), Guissona (1026), Cervera (1035), Granyena (1054), Tàrraga (1056), Vilagrassa (1059), Agramunt (1079), Anglesola (1079), Golmes (1079) i Bellpuig d'Urgell (1080). Balaguer va ser repoblat el 1105 pel vescomte Guerau de Cabrera, i la colonització de la resta de la Noguera i el Segrià no va ésser possible fins després de la conquesta de Lleida.

Per JAUME BADA
Els Anglesola

Fons documental:
Història de Catalunya de Josep Lladonosa.

Miravet va acabar sucumbint. Amb aquesta capitulació, els sarraïns de Siurana no tenien cap possibilitat de rebre cap ajuda. El 24 d'agost de 1153, Ramon Berenguer IV deixava el castell de Miravet, amb tots els seus termes, sota la custòdia del templar Pere de Rovira, gran mestre del temple a Provença i a Catalunya-Aragó. El setge de Siurana es va iniciar el 29 d'abril de 1153. El castell i la vila eren fortificats i els sarraïns van oferir una resistència tan aferrissada que els combats van

justícia i de la capacitat de resoldre litigis i plets i d'imposar el càstig corresponent en cada cas.

El repoblament d'un territori tan extens va ser possible amb la cooperació dels templers i els hospitalers amb els comtes d'Urgell, de Pallars i d'Empúries, amb els nobles com els Montcada, els Cervera, els Cardona, els Anglesola, els Castellet, els Castellvell, etc., Com Gombau de Besora, Guillem d'Alcarràs i Guerau de Jorba, que en rebre senyories i dominicatures, es

MOROS I CRISTIANS LLEIDA 2014

Llicenciat en Història

sedis ilerdensis, jacens in egritudine, timens mori et penas inferni et gaudiis cupiens perfrui sempiternis, in meo bono et perfecto sensu et plena memòria ac integra et manifesta loquela, facio scribere testamentum meum et dispositionem omnium mearum rerum, mobilium et immobilium. Et eligo manumissores meos, videlicet, Petrum de Morlans et Berengarium Repostarium, canonicos ilerdenses et Johannem Scolarem, helemosinarium sedis ilerdensis, et dono illis plenam licenciam et potestatem dividendi et distribuendi omnes res meas sicut in hoc presenti testamento invenerint scriptum, si me tamen de ista infirmitate et prius quam aliud testamentum faciam scribi contingerit mori. Et hoc absque omni penitus, dampno et gravamine et expensa et missione predictorum manumissorum meorum et cuiusque illorum; unde creator eis cuiusque eorum semper de omnibus et singulis solo plano et simplici verbo et sine testibus ac iuramento.

Igitur pro anima mea constituo unam lampadem que ardeat iugiter omnibus noctibus et diebus ante imaginem Annunciationis Beatissime Marie constitutam iuxta altare Sancti Thome, , semper ardeat coram ipsa. Et ad emendum censum ad opus ipsius lampadis de oleo serviende dimitto de rebus meis centum quinquaginta solidos iaccenses. Et volo ac constituo quod Helemosinarius Ilerdensis Claustri percipiat censum ipsum, et lampadem ipsam inde deserviat et faciat ardere sempre, quicumque,

scilicet, helemosinarius ibi tempore sit statutus.

Constituto aniversarium faciendum pro anima mea in die obitus mei singulis annis semper in ipsa maiore Ecclesia Ilerdense, et ad emendum censum ad opus ipsius aniversarii faciendi, dimito de rebus meis ducentos quinquaginta solidos iaccenses et mando quod censum ipsum Totum percipiat et secundum morem ipsius eccleie distribuat eundem in dei mei aniversarii perpetuis temporibus annuatim helemosinarius claustri Ilerdensis superius memoratus qui pro tempore fuerit.

Item de rebus meis pro anima Operi sedis ilerdensis centum solidos, et Candele eiusdem sedis decem solidos. Et mando quinquaginta solidos iaccenses donari cuidam homini qui vadat pro anima in exercitu qui fiet pro defensione ecclesie, et si ipse exercitus non fieret, mando quod distribuantur per pauperes ad arbitrium meorum predictorum manumissorum.

Et dimito confratrie Clericorum Pauperum Ilerdensium viginti et quinque solidos pro emendo censu. Et ad mensam Fratrum Predicatorum Ilerdensium triginta solidos. Et ad mensam Fratrum Minorum Ilerdensium triginta solidos. Et unicuique Hospitalium Pauperum et Messelleriarum Ilerdensium duos solidos ad cibandos infirmos. Paxerie pontis ilerdensis duos solidos. Et ad mensam monasterii Scarpiensis quinquaginta solidos. Preterea dimitto eidem monasterio Scarpiense omnes meos libros theologie. Et ad mensam monasterii

Vallis Bone quinquaginta solidos pro duobus kaficiis frumenti sibi comparandis. Et ad mensam monasterii de Fonte Claro quinquaginta solidos. Et unicuique presbiterorum sedis ilerdensis duodecim denarios pro missis. Monasterio de Sexena quadraginta solidos. Ponti de Montesoro decem solidos. Et Operi ecclesie Sancti Dominici secus Sexenam decem solidos. Sancte Marie de Salis de Oscha sexdecim solidos pro decem libris de cera quas ibi relinquo, et si ipsi sexdecim solidos non suffecerint mando addi tantum quod ipse decem libre penitus comparetur.

Dimito Dulcie, sorori mee, cotum meum de pers et duos meos pelons et quinquaginta solidos. Et Guilleme, sorori mee, sexaginta solidos. Et Marie, sorori mee triginta solidos. Et Iohanni, nepoti meo, sexaginta solidos. Et Mariscoto, nepoti meo, sexaginta solidos. Et ad pervetes, mantellum meum, et cotum meum de stamine fortí et viginti solidos. Et Petro de Sanctis Massis meam capam de bruneta cum penna alba. Et Petro capellano altaris Sancte Crucis sedis ilerdensis viginti solidos. Et Jacmeto, filiolo meo, decem solidos et preterea mando quo reddatur et archa sua que est in hospicio meo. Et captivis per Ordinem Sacte Trinitatis redimendis de terra Sarracenorum, viginti solidos. Et captivis Sancte Eolalie, viginti solidos. Et Petro del Espartera quinque solidos. Et filio Iohannis, nepotis mei decem solidos et Marie matris ipsius infantis quinque solidos. Et Iohanni scolari manumissori predicto triginta

solidos. Et successoribus meis qui pro tempore fuerint in prepositura archam meam capientem circa septem kafici bladi et una estoram meam de palma. Alteram vero estoram meam de palma dimitto Helmosine Claustri. Mando calicem fieri de cifo meo argenteo et ad operandum et faciendum calicem ipsum dimitto octo solidos et ipsum calicem dimitto ecclesie beate Marie de Turribus. Et siquid, facta sepultura persone mee, et completis omnibus suprascriptis, superfuerit de rebus meis, totum illud quod superfuerit, mando distribui penitus et donari per pauperes verecundos cibandos et induendos et per alia opera misericordie ad iustum et providum arbitrium predictorum manumissorum meorum pro anima mei miseri peccatoris.

Quod est actum XVI kalendas octobris anno incarnati verbi M^o CC^o quadragesimo.

Sig(†)num Petri de Sexena, succentoris et canonici Sedis Ilerdensis qui hoc concedo et firmo firmarique rogo.

Ego Petrus de Morlanis, canonicus ilerdensis, subscribo ut manumissor. Sig(†)num Berengarii Reposter Ylerdensis canonicis subscribetis ut manumissoris. Sig(†)num Iohannis Scolari manumissoris subscribentis. Sig(†)num Guillelmi de Caceola, presbiteri. Sig(†)num Petri de Benavento, presbiteri, capellani altaris Sancte Crucis, constituti in maiore Ecclesia Ilerdense. Sig(†)num Iohannis de Monesma, diachoni altaris beate Marie sedis ilerdensis. Testium.

Sig(†)num Berengarii de Sancto Felicio qui hoc scripsit⁸.

Si pensem històricament, podem situar-nos, exactament, en el lloc que ocuparia la Mesquita Aljama⁹ de Madina Larida i no sols el dia de la reconquesta, o sigui, el dia 24-10-1149, sinó la seva evolució posterior en el temps. En aquell memorable dia es prengué possessió de la Lleida conquerida als moros pel comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV, anomenat el Sant. Molts catalans i aragonesos, cavallers i personalitats diverses i altres hi van col·laborar. Sols sis dies després, sabem inclús que era diumenge, i que corria el dia 30-10-1149, fou quan el bisbe Guillem Pere de Ravidats¹⁰ la purificà i la consagrà al culte diví catòlic (Sainz de Baranda, P., 1850), d'acord amb l'anomenada Carta dotationis ecclesiae Ilerdensis¹¹:

“...Concedimus et donamus prenominate Ilerdensis civitatis Sedi et illustri ac venerabili Guillemo jam dicte Sedis Episcopo ejusque successoribus in perpetuum omnes decimas et primitius Ilerdensis urbis et totius termini ejus simul cum ipsis decimis de vendis et de passanis prefate civitatis. Dono etiam(m) iam dicte sedi in hac die co(n)secrationis eius, que celebrata est III° kalendas nove(m)bris, om(ne)s eccl(es)ias que sunt in Yl(e)rdensi civitate que huc usque a mauris uocabantur mezchite et in om(n)i t(er)mino u(e)l t(er)ritorio eius cu(m) pr[a]jediis et alodiis om(n)ibus

ubique sibi pertinentibus sic(ut) melius habuerunt in tempore sarracenorum...”.

El segon bisbe de l'Episcopologi després de la restauració cristiana fou Guillem Berenguer¹², era fill del comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV i d'una senyora anomenada pel que sembla Bernarda (Sainz de Baranda, P., 1850). Era germanastre d'Alfons el Cast. El van fer Abat de Montearagó i, fins i tot, retingué aquesta dignitat des de que se'l consagrà bisbe en 1177 i després ho fou de Lleida fins a l'any 1191, en que se'l va promoure a l'Arquebisbat de Narbona, confirmant la seva elecció el papa Celestí III.

El tercer bisbe després de la restauració fou Gombau de Camporrells¹³. Ho fou des de l'any 1191 fins a l'any 1205 en que va morir. La làpida commemorativa de la col·locació de la primera pedra¹⁴ a la Seu Vella de Lleida fou posada en data 22 de juliol de 1203. El mestre d'obres o arquitecte¹⁵ de la nova catedral d'acord amb la inscripció fou Pere de Coma¹⁶ (c.1193-†1220), autor del projecte, i el seu disseny corresponia a l'estil romànic. La col·locació de la primera pedra està relacionada amb la cessió per a poder-se construir el nou palau episcopal (i enderrocar el vell) que li van fer els canonges de Sant Ruf¹⁷ a aquest bisbe. S'eliminen així aquests 2 grans espais dels 2 palaus episcopals com a lloc on situar la Mesquita. El bisbe Gombau

havia estudiat a Roda d'Isàvena, sota la tutela, ensenyances i disciplina del bisbe Guillem Pere de Ravidats, al que se'l estimava com a un pare¹⁸. Fou després Rector de l'Església de Santa Maria de Tamarit de Llitera¹⁹. En 1175 ja era canonge i quelcom després se'l nomenà ardiaca²⁰.

Però, potser, per al nostre interès, l'evolució del nombre de canonges, uns XXV (29-04-1168), que hi havia en l'antiga Catedral de Santa Maria in Sede-Mesquita Aljama, ens pot fer preveure una mica les dimensions²¹ o al menys donar-nos una idea dels probables amidaments del cor de la catedral-mesquita.

La "Constitutio de numero Canonicorum et de excludendis a Capitulo Canonicis honorariis.1232"²² està datada el dia 23-02-1232, així: "...Quod est actum VII Kalendas marci anno Domini M.CC.XXXII", i s'estableix un nombre de XXV canonges.

«L'obra de Santa Maria atreu destacables deixes des de la primera dècada cristiana, com les adreçades el 1157 explícitament "*ad opera Sancte Marie de illa Sede*"²³. «El fet, però, que el gruix de donacions a l'obra de la Seu es concentri en les dues darreres dècades, permet apreciar-hi una activitat constructiva ben intensa, sobretot a partir de 1184. A l'obra genèrica de la catedral – "*operi Sancti Marie Sedis Ylerdensis*", es diu, per exemple, el 1187 -,

s'especifica la construcció d'un element concret: el claustre. Entre 1184 i 1192 una tercera part de les deixes testamentàries adreçades a l'obra de la catedral són destinades, pels seus donadors, específicament, a l'obra del claustre²⁴. És el que concreta *Arnau de Molins* el 1184 en donar els seus bens i ell mateix a la canònica de la Seu si "*in canonicum regularem me recipere voluerint*", tot especificant que de les seves donacions, "*habeant C solidos tantum et sepeliet corpus meum honorifice infra claustrium, de quibus donentur altari beatissime gloriose Virginis Marie L solidos pro apartamentis et opera claustrii alii L solidos*". La devoció per ser enterrats al claustre incentiva moltes donacions, com també reitera la vídua Arsenda, que el 1192 estableix una deixa a l'obra de la Seu tot demanant que "*canonici eiusdem me honorifice recipient et in claustra sepelire faciant*"».

Les obres de la nova catedral començaren per la Porta del Castell o de Sant Berenguer i això per varies raons. Una és perquè així ho diuen tots els eminents professors d'Història i d'Història de l'Art de la UdL, que també, i per què hi ha inserida una làpida epigrafiada, en català i de pedra calcària. D'acord amb l'Epigrafia i per la forma de les seves lletres, són sense dubte aquestes de principis del segle XIII (Lo pare den Pere Gavacie fo mort en les calendes juliol). Altres elements arquitectònics, escultòrics i

artístics de la pròpia portada també ens ho assenyalen.

El quart bisbe després de la restauració, fou Berenguer d'Eril²⁵, i tingué la seu des de l'any 1205 fins a l'any 1235.(SAINZ DE BARANDA, Pedro, 1850). Sabem massa poques coses i estem fent recerca a l'ACL.

Particularment dels claustres consta que ja els havia en 1214, quan un tal Raimundus de Segarra elegí sepultura en aquesta Catedral"²⁶.

En 1215 el portal de l'Anunciata ja estava enllestit pel que fa a l'obra. Ho coneixem perquè un altra làpida important. per a la datació i seguiment de les obres. És la lauda sepulcral de Guillem de Rocas²⁷ (†21-04-1215) ubicada al cantó esquerre, sortint, de la Porta del Bisbe²⁸, o Porta de l'Anunciata, anomenada també, Porta dels nubis, o Porta de l'Ave Maria.

Però, els arqueòlegs són també molt importants perquè sabem que: "*A l'interior de la Seu Vella, en un dels sondejos realitzats per tal de conèixer l'estat dels antics paviments i el funcionament de les fonamentacions, s'hi va trobar un important mur andalusí. Es va excavar al costat dret de la capella de Sant Joan Baptista i davant de la de Santa Margarida, i hi va aparèixer un mur reutilitzat com a fonamentació de la façana de la catedral. Es tracta d'una construcció d'una gran solidesa, que conserva una alçada de*

gairebé 6m. i utilitza grans carreus rectangulars, col·locats al llarg i de través, travats amb un morter de calç i sorra. El tipus de disposició dels blocs i els materials de tres estrats ratifiquen la fractura andalusina d'aquesta paret. Aquesta obra, coberta per terraplens constructius de la catedral i el claustre, obre un seguit d'expectatives que caldrà resoldre a partir de noves intervencions arqueològiques. Ara com ara, resulta prou suggeridor pensar en la possibilitat que es tracti d'una gran construcció d'ús públic o de la mateixa mesquita major de medina Larida, la qual, segons el cronista marroquí Al-Himyahí, es va erigir l'any 832 i estava emplaçada molt a prop de la fortalesa erigida al cim del turó²⁹.

Jaume I confirmà³⁰ al bisbat de Lleida la Carta de donació dels delmes, les primícies i les esglésies de la ciutat, efectuada en 1149 pel comte Ramon Berenguer IV, i això

es va fer exactament en data 27 d'agost de 1245. Aquest document, entre molts altres, és important, perquè la construcció de la catedral implicava sens dubte moltes despeses i a la vegada implicava tenir molts ingressos. Aquets ingressos evidentment ajudarien a equilibrar la balança pressupostària i portar a terme aquella enorme empresa.

La porta principal al final del creuer de la nova catedral és també romànica³¹. L'antiga Mesquita Aljama, exercint d'"Maiore Ecclesia Ilerdense", encara va perdurar molt de temps. Així es dedueix que el final de la vella Mesquita assenyalada va desaparèixer en un moment indeterminat entre les rodalies posteriors al 16-09-1240 i per suposat uns quants anys abans del 31-10-1278, data del seu acabament. Probablement, tenim ja que fixar les rodalies de les dates anteriors al 14-10-1246 (per a l'enderrocament de la Mesquita

Aljama), com es confirmarà després amb data 12-09-1254 (en que ja es pot enterrar al canonge difunt Petro de Rege), com veurem a continuació, i com dues baules més que tenim per ara.

Aquesta altra aportació està precisament en indicar la situació de la làpida de Petro de Rege³² (†12-09-1254), i el que representa. Encara és conserva "in situ", això és providencial, tot i que maltractada per les distintes guerres (Veure Fig.1). És situada en la nau de l'Epístola, a un metre i mig de terra i tocant a la última columna adossada. És al cantó esquerra i just per fora de la capella de Sant Joan Baptista. L'enterrament directe que ens indica representa que s'hauria mort després de l'enderrocament de l'antiga catedral de Santa Maria o ex - Mesquita Aljama, edifici que ocuparia abans aproximadament aquest mateix lloc.

Fig. 1: Làpida de pedra calcària commemorativa de la mort de Petro de Rege, canonge i sagristà, i fill del Rei Pere d'Aragó († 12-09-1254). Pel seu llinatge era assimilat a bisbe pel que fa al privilegi del seu enterrament. Amidaments: 63 x 96 x 9 cms. Foto de l'autor.

Un altre indicatiu que ens confirmaria altra activitat important del nostre l'Episcopologi. Aquest bisbe que l'anterior argument, és també un PERT imaginari, i procedeix de veurem ja no l'enterren a la catedral

provisional, o sigui, a la que fou Mesquita Aljama, sinó que l'enterren a la nova catedral, perquè ja no hi hauria la dita Mesquita: "Inmediato al Rincón del crucero, entre la Capilla de Gralla y la de Santa Maria (ad nives), levantábase a unos tres metros del pavimento otro sepulcro, cuyo frente tenía pintada la imagen de un obispo difunto, reproducida de pie y al fresco sobre la pared, en su parte superior, bajo un guarda polvo que a manera de dosel le cobijaba. Contenía la cubierta tres escudos de armas, dividido cada uno en cuatro cuarteles, dos de ellos rojos, però sin empresa ni molduras. Estaba allí inhumado el virtuosísimo Canónigo

Sacrista de la Seo Ileridana Berenguer de Peralta, electo Obispo de la misma a principios de 1256, però falleció en 2 del subsiguiente Octubre, sin que hubiese llegado a ceñir la mitra"³³.

Dintre del nostre imaginari gràfic o PERT de seguiment de les obres i altres esdeveniments, aquestes tindrien que continuar sense parar fins a la data final de 1278 esmentada. Per això, és evident que ja no existia la Mesquita Aljama ja que també al canonge sagristà i bisbe electe de la Seu, Berenguer de Peralta, l'enterraren directament en aquest indret que s'ha

assenyalat, en data 02-10-1256. No s'hauria passat tampoc ja per l'activitat d'enterrar-lo en l'antiga catedral provisional purificada (Mesquita Aljama).

El bisbe de Lleida Guillem de Montcada³⁴ ho fou des de 1257 fins a l'any 1282.

Com no s'han conservat els Llibres d'Obres sabem del procés constructiu de la Seu Vella en molt poques ocasions. Però una és la data de la consagració com a catedral nova ja acabada (Veure Fig.2)

Fig. 2: Fotografia on damunt del portal Major, central, de la Catedral de Santa Maria en front del que fou el cor i que dona al claustre. Es pot contemplar sols un buit o caixa on estava inserida la làpida. S'assenyalava, que la consagració es va fer pel bisbe de Lleida, *Guillem de Montcada*³⁵. Ho sabem perquè encara ens en feia referència un dels autors de l'"ESPAÑA SAGRADA", *Pedro Sainz de Baranda*. (Fotografia de l'autor. 06-12-2010. 13:07:00.00. Nikon D70 + Objectiu Nikkor 24-120 mmm + Flash Nikon).

Sabem d'aquesta cerimònia tan important per una inscripció epigràfica³⁶, avui perduda, però perfectament documentada en 1850, que fou transmesa per lletres antigues i que ens informava de la seva consagració pel bisbe *Guillem de Montcada*, el dia 31 d'octubre de 1278.

"ANNO DNI M^oCC^oL^oXX^oVIII^o II° KAL NOVEMBRIS: DOMINUS G. DE MONTECATHENO IX EPS. ILERD. CONSECRAVIT HANC ECCM. ET CONCESSIT XL DIES INDULGENCIE PER OMNES OCTAVAS ET CONSTITUIT UT FESTUM DEDICATIONIS CELEBRARETUR SEMPER IN DOMINICA PRIMA POST FESTUM S. LUCHAE"³⁷

Un altre indicatiu és que la línia tenen la direcció Sud-Est³⁸. El que important pel tema de la possible formada pels quatre arcs gòtics del vulgui pot agafar una brúixola i orientació de la "quibla" o alquibla³⁹ i, claustre que miren cap al riu Segre comprovar-ho. Això és molt per tant, del Mihrab⁴⁰. (Veure Fig. 3)

Persi

Ràpid

- Venda, muntatge, reparació i motorització de persianes
- Llibret fix i movable
- Mosquiteres enrollables, fixes i corredisses.
- Tancaments d'alumini
- Tot tipus de cortines d'interior
- Portes plegables i de PVC
- Mampares de bany i falsos sostres

Distribuidor Oficial - BANDALUX

Bisbe Messeguer, 20 - 25003 Lleida - Tel 973 268 989 - Fax 973 282 384

www.persirapid.es - persirapid@diguim.net

Fig. 3: Mihrab de l'oratori del Palau de "La Aljafería"⁴¹, segle XI. Saragossa.

Font: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mezquita_aljaferia.jpg

En les mesquites de l'Al-Andalus el *Mihrab* no solia orientar-se cap a l'Est, com en la resta del món islàmic, sinó cap el Sud o el Sud-Est. Així, per exemple, va ocórrer en la *Mesquita de Còrdova*⁴².

Al mestre Berenguer de Çacoma, successor de Pere de Coma, el succeïren altres⁴³. Com a dades addicionals aportades tenim un altre indici complementari a tenir en compte com és el lloc on està situada, la làpida de Pere de Pennafreita o Pere de Penafreta⁴⁴, la qual Mesquita no podia coexistir pas en el temps, probablement, i continuar encara al claustre avui gòtic.

Segurament Ell es reservaria el lloc en alt i en el contrafort, per estar més prop dels llocs sagrats, dins del que li permetien les normes, o sigui, a la sortida de la Porta de les Fonts. És aquesta làpida⁴⁵, de 21-09-1286, segons sembla, la que ens indicaria així que fou Ell el que acabaria la nova catedral, que s'estava construint, i que es consagrà el 31-10-1278.

També, s'ha d'exposar que segons l'opinió d'alguns il·lustres canonges actuals de la Santa Església Catedral de Lleida, podia haver estat posada en funcionament, de forma

provisional, la nova catedral fins i tot abans de la seva consagració del 31-10-1278, sempre que fos possible celebrar-se la litúrgia. Hi han altres exemples en la Història.

Un altre indici important, és la situació i el text epigràfic de la preciosa làpida sepulcral del canonge racioner, Domènec de Vernet, de 22-07-1367, any del Senyor de 1367, al claustre, que volia estar molt prop de Déu i per tant al màxim possible de la porta principal de la catedral nova. Li van aconseguir ésser enterrat allí. Està en el lloc més proper possible al cantó esquerre entrant al Portal Major, sud-oest, central, romànic, el més gran de les tres que hi ha, i per tant, el més proper al lloc sagrat dintre de lo legalment permès.

Conclusions i orientacions per a un possible treball posterior: La nova catedral va començar a bastir-se el 22-07-1203 i a l'últim quart del segle XIII, l'edifici estaria a punt d'acabar-se⁴⁶ ja que sabem que el 31-10-1278 el bisbe Guillem de Montcada la va

consagrar. El text del Testament del canonge succentor, Pere de Sigena (16-09-1240), és important perquè ens demostraria que li volien canviar per a sempre de lloc a la seva Mare de Déu preferida i Ell no sabia on. Ell li resava i volia assegurar-se'n de que no l'enredarien amb els grans canvis que s'esdevenien a curt termini: ...Igitur pro anima mea constituo unam lampadem que ardeat iugiter omnibus noctibus et diebus ante imaginem Annunciationis Beatissime Marie constitutam iuxta altare Sancti Thome in maiore Ecclesia Ilerdensi, et si mutabitur inde, ubi mutabitur, sempre ardeat coram ipsa.

A aquest canonge, potser, això que segueix, no li importés tant. Ell, indirectament, ens anuncia el final definitiu de la Mesquita Aljama, perquè sabia que s'estava bastint la nova catedral. Ens constataria així que a les rodalies posteriors d'aquesta data, la millor i més acurada que hem trobat de moment en la nostra recerca, es constitueix, per ara, el que s'anomena una data

POST QUAM, on la Mesquita Aljama, és a dir, la que fou transformada en Catedral de Santa Maria in Sede, o Maiore Ecclesia Ilerdensi, al ser consagrada i purificada pel bisbe Guillem Pere de Ravidats (30-10-1149), deixaria aviat de funcionar perquè s'havien de continuar les obres de la Seu Vella i amb ella allí no es podia. També ens constata el nom d'un altar important: ...iuxta altare Sancti Tome⁴⁷. Corria llavors el mandat del bisbe Ramon de Siscar (1238-1247). En l'esmentat testament tothom llegim perfectament: ...No pot ser una causalitat que el Concili Ilerdenc de l'any 1246 es celebrés, en data 14-10-1246, i en l'Església dels Frares Menors de l'antic Convent de Sant Francesc (actual Plaça Ricard Vinyes de Lleida) i els altres del període 1200-1300 es fessin, segons sembla, sempre bé a la Catedral-exmesquita o bé a la nova Catedral de la Seu Vella. Aquí tenim, així, un altre fort indicatiu de que a les rodalies anteriors a aquesta data d'aquest Concili de 1246, la millor trobada fins ara, resulta que se'ns converteix en una data ANTE QUAM, que ens acotaria la data abans de la qual la Catedral-exmesquita aljama ja hauria estat enderrocada o fossin les obres en curs de desmuntar-la, a l'efecte d'aconseguir que poguessin continuar les obres a la Seu Vella (Veure Quadre Núm.2). Nosaltres seguirem amb la nostra recerca paleogràfica a l'ACL, i Epigràfica "in situ", per tal d'aconseguir dades fermes encara més afinades.

És evident que després de l'enderrocament, continuaren de seguida les obres sense parar, per exemple i ben segur amb l'erecció de la Porta dels Fillols⁴⁸, i per Epigrafia també sabem que continuaren amb el Portal de l'Epístola, amb el Portal Major⁴⁹, ja construït al menys al 3-09-1252, i amb el Portal de les Fonts, romànics encara, com tots sabem.

Les obres continuaven ja sense Mesquita Aljama i això ens ho assenyala i confirma un altra làpida epigrafiada que s'ha conservat providencialment "in situ". És la del canonge sagristà, Petro de Rege (†12-09-1254), artísticament decorada. Per altra banda, la data de l'enderrocament de la Mesquita Aljama, d'alguna manera la podem extreure, complementàriament, en relació amb el lloc o llocs d'enterrament dels bisbes i assimilats. Així, en algun moment deixarien de poder fer-ho en l'antiga Santa Maria in Sede (antiga Mesquita Aljama). Curiosament, el canonge sagristà, Petro de Rege, era fill del Rei d'Aragó, o sigui, un dels assimilats a bisbe i per això el trobem enterrat directament no sols dins de la nova Catedral que fou consagrada el 31-10-1278, sinó en un dels espais, que deduïm que ocuparia abans l'antiga Mesquita Aljama. Com probes addicionals, tenim que al bisbe electe Berenguer de Peralta (†2-10-1256) el van enterrar, directament, en un sepulcre a 3m. d'alçada "Inmediato al Rincón del crucero, entre la Capilla de

Gralla y la de Santa Maria (ad nives)", desaparegudes en l'explosió del polvorí de 1812, o bé, al bisbe Guillem de Montcada (†31-10-1282), l'enterren, de forma directa, en un sepulcre en la capella de Sant Pere del cantó de l'Epístola, avui perdut, i on després seria fundada la capella dels Montcada (Veure Quadre Núm.1).

L'antiga Mesquita Aljama tenia, probablement, una planta de distribució rectangular. És probable que ocupés l'espai sobre la catedral cristiana-visigòtica de sant Vicenç. Estaria situada a la zona de dins de la nova Catedral o Seu Vella. Aquest rectangle en el seu costat major era situat de forma paral·lela al cantó actual del claustre gòtic, que aixopluga avui el Portal Major, el Portal de l'Epístola, i el Portal de les Fonts. Podria tenir al menys una, o, potser, varies naus, o no. Això, encara no ho sabem, perquè la Paleografia és en recerca. El seu eix longitudinal major tindria que estar en la direcció i sentit des de la Suda cap al riu Segre. Estaria delimitada també per l'altre cantó per part de la zona on s'ubicaria el futur cor catedralici de la nova catedral, que el travessaria, aproximadament, i sense massa precisió, des del que ara anomenem altar de Sant Simó i Sant Judes i, per altra banda, la capella de Sant Gil (Sant Bertomeu) o, potser, amb més probabilitat la Porta del Lavacrum (Veure fig. 4). La part de la capçalera de la Catedral-Mesquita Aljama, d'acord amb el Mihrab, miraria així cap al nostre riu

Segre, o sigui cap al Sud-Est, i aprofitaria tot el terreny útil i segur. Al menys una de les portes de dita Catedral-Mesquita, i que era la principal, miraria cap a la Suda (hisn), però n'hi hauria altres. Per últim estaria delimitada per la zona aproximada entre on després es construiria la capella del Santíssim Sagrament i la capella de Sant Gil (Sant Bertomeu) o, potser, amb més probabilitat la Porta del Lavacrum o a les seves rodalies més properes de pocs metres. Aquesta última façana miraria cap al Nord-Oest⁵⁰.

Fig. 4: Planta de Distribució de la Seu Vella (1-11-1881). Autor: Comandant d'Enginyers de l'Exèrcit, D. Ramon de Ros y de Cárcer⁵¹. Font: el plànol es publica per primera vegada trenta anys després a ROCA i FLOREJACS, Lluís, "La Seo de Lérida. Memoria de la Catedral antigua de la Ciudad con el juicio crítico de este monumento bajo el punto de vista artístico"⁵², Lleida, 1911. A l'esquerre del plànol (a la dreta de l'observador) es poden contemplar els núm.s. 24 i 25 corresponent a les capelles esmentades on van fer-se els sondejos arqueològics que resultaren ser islàmics.

Finalment, i s'ha de dir que la solució, potser, a alguns encara no us semblarà la definitiva. En cert mode tindreu també raó, perquè no tenim plànols sinó sols literatura. Però, la Literatura sempre és important, sabeu, que als xecs es posa xifres i lletres. Des d'aquí dono una idea, que a molts ja se'ls haurà, segur, ocorregut. Al menys ens ajudaria a tots com a solució final del problema. La idea, seria que s'ordenés per part de la Superioritat fer prospeccions geofísiques de tipus arqueològic no destructiu. Tenim l'exemple consultable de les Ruïnes de la ciutat romana d'Itàlica, de Santiponce (Sevilla). Avui és anomenat, com sabeu, Conjunt Monumental d'Itàlica. El poeta deia que "Sevilla té més de sandàlia

romana que de plantofa mora...", però també va ésser molt mora. El conjunt està situat a uns 7 Km. de Sevilla, on vaig viure 18 anys i alguns pocs dels seus xiprers i rosers són de la meua època agrícola. Es varen fer allí durant els anys 1991 al 1993 unes prospeccions geofísiques. Fou important, així, la utilització de la ciència de la Geofísica al servei de l'Arqueologia. Aquestes exploracions representaven mètodes geofísics, o sigui, un sistema d'investigació que essencialment no era destructiu. Per fer-nos una idea, resulta que la seva aplicació els va ajudar a localitzar, delimitar i estudiar les dades del subsòl, tot i que el poble de Santiponce (Sevilla) i inclús del seu cementiri era al damunt mateix del

famosíssim jaciment romà (La sevillana cantada popular, per altra banda, resava: "Santiponce i La Algaba⁵³ dormían juntos porque tenían miedo de los difuntos..."). Els mètodes que es van emprar foren mètodes de prospecció elèctrica i de prospecció magnètica. Foren un èxit. El seus resultats són coneguts per l'Acadèmia, perquè foren publicats per la Junta d'Andalusia.

Molts dels nostres arqueòlegs il·ludits, addicionalment, ja han demanat, per altra banda, per acabar la seva tasca, el continuar que es facin prospeccions a la zona del claustre gòtic⁵⁴ actual de la Seu Vella de Lleida. Els exemples dels protagonistes de l'època sí que ho

sabien on era la Mesquita. Ells van voler enterrar-se a la Seu Vella o a les seves rodalies, o sigui al claustre. Aquests sí que havien vist la Mesquita Aljama abans d'acabar-se la nova catedral de la Seu Vella en 1278 o se'ls hi havia contat on era. Ara la Mesquita ja no es troba per en lloc, evidentment. Però, la recerca continuarà....

¹ El mètode PERT fou un model inventat en 1958 per a l'administració i gestió de projectes. És conegut avui com una eina estadística tant pública com privada. Fou usada, primerament, per la *United States Navy* com a part del seu projecte del míssil balístic llançat per un submarí i que era una resposta clara a l'anomenada crisi del *Sputnik* rus.

² Amb la humilitat deguda i sota el sempre present risc d'equivocar-nos, la recerca s'ha encarat a l'Acadèmia, per tal de dir coses que no s'haguessin dit abans, o les que ja fossin dites anteriorment s'ha intentat abordar-les des d'un punt de vista diferent. S'ha fet el treball per a què tingués una utilitat social. Volem dir per a què fos útil als altres, o sigui, i evidentment, també a tota la comunitat científica. Si se'ns permet expressar-ho d'un altra manera, per a què serveixi, si s'escau, per a investigacions futures. S'ha lligat al mètode científic. El subministrament de les dades i els distints elements, fonts, deduccions, etc. s'han indicat, sempre que ens ha estat possible per imperatius d'espai, per tal que fos possible la seva verificació o refutació, però la Bibliografia és extensíssima.

³ Hi ha un dibuix del *Castell de la Suda* tal com apareix a la portada del *Llibre Verd Major* (AML), redactat pel paer *Joan-Josep Casanoves* (1691), on, darrera la imatge de *Sant Anastasi*, com a fons, hi ha una curiosa panoràmica de la Lleida dels darrers del segle XVII. Fou publicada la reproducció de Francesc Tamarit per *Lladonosa* (Veure *Lladonosa Pujol, J.: La Suda, Parròquia de la Seu de Lleida*, IEI, Lleida, 1979, p. 41). Aquest dibuix ens podria encarrilar a que la porta principal de l'antiga *Mesquita Aljama* podria estar interrelacionada i propera amb la porta d'accés a la Suda.

⁴ *LLADONOSA Y PUJOL, Josep: -Santa Maria l'Antiga i la primitiva canonja de Lleida (1149-1278)*, a *Miscel·lània històrica catalana*. "Homenatge al P. Jaume Finestres, historiador de Poblet († 1769)", Poblet, 1970, pp. 85-136. -*Història de Lleida*, Vol. I de II, F. Camps Calmet, Editor, Tàrrrega, 1972.

- *La Suda, Parròquia de la Seu de Lleida*, IEI, Lleida, 1979.

⁵ «Estudi de recerca de la làpida epigràfica commemorativa de la col·locació de la primera pedra a la Seu Vella de Lleida (22-07-1203) i comparació amb la commemorativa de la mort de Guillem de Roques (21-04-1215) de la Porta de l'Anunciata».

⁶ Aquest estudi o treball formava part del projecte de recerca *Societat i documentació a la Catalunya occidental medieval* (núm. ref. 94-06), en el marc del programa d'ajuts per a grups precompetitius del Vicerectorat d'Investigació de la Universitat de Lleida (UdL). Els autors agraïen la bona col·laboració i ajut que en tot moment trobaren entre les responsables de l'AML: Senyores *Elena González*, *Dolors Visa*, *Elena Cervera* i *Nativitat Hiraldo*.

⁷ Sotscabiscot: Dignitat eclesiàstica de les catedrals i col·legiates, derivada de l'antic ofici de cantor o cabiscot

segon, anomenat també succentor o sotsxantre. (Font: *Gran Enciclopèdia Catalana*).

⁸ BUSQUETA RIU, Joan J. i SARDOY RIVED, Elena: *Testaments del Segle XIII conservats a l'Arxiu Municipal de Lleida: Lectura Diplomàtica i Transcripció*, a BANGO, Isidro G. i BUSQUETA, Joan J. (Edició a cura de): *GOMBAU DE CAMPORRELLS, BISBE DE LLEIDA. A l'Alba del segle XIII*, Publicacions dels Amics de la Seu Vella, Lleida, 1996, pp.115-143.

Nota: La importància del document està en la descripció que ens fa de com era per dintre en aquells temps pretèrits la *Maiore Ecclesia Ilerdense*. D'alguna manera també, per tant, ens descriu i situa on era la Mesquita Aljama de Madina Larida.

⁹ «El cronista árabe Al-Himyari, en su libro *Rawd al-Mitar* («El jardín de los mirtos»), al hablar de Lérida, entre otras cosas, nos da noticia de que en la cima de la ciudad en el año 901 (288 de la hégira) fue edificada la mezquita mayor, de hermosa construcción...» (PITA MERCÉ, Rodrigo: *Lérida Árabe*, Dilagro Ediciones, Lleida, 1974, p. 51).

¹⁰ Veure Quadre Núm.1, que s'acompanya.

¹¹ «Cajón 136 A/» Calaix A-37 de l'Arxiu Capitular de Lleida, en endavant ACL.

¹² Veure Quadre Núm.1, que s'acompanya.

¹³ VILLANUEVA, Jaime (Pbro.): *VIAGE LITERARIO A LAS IGLESIAS DE ESPAÑA*, Tomo XVI, VIAGE A LÉRIDA, Imprenta de la Real Academia de la Historia, Madrid, 1851, pp. 122-130. Veure Quadre Núm.1, que s'acompanya.

¹⁴ La làpida diu: *L'any del Senyor 1203, el 22 de juliol, essent papa Innocenci III i presidint aquesta Església el venerable Gombau. L'inclit rei Pere II i el comte d'Urgell, Ermengol, posaren la primera pedra d'aquest edifici, essent-hi present l'encarregat de l'obra Berenguer Obicici. Pere de Coma, mestre i arquitecte.*

Transcripció i traducció de la làpida commemorativa de la col·locació de la primera pedra: *Núria Farré Barril*.

ANNO D(omi)NI MCCIII ET XI
K(a)L(endas) AUGUS/TI\ SUB DO(m)INO
IN(n)O
CE(n)TIO P(a)P(a) III VENER/AB\LI GO(m)
BALDO HUIC EC(c)LE(siae) P(rae)SID(en)TE
I(n)C(L)
TUS REX/P(ET)RUS II ET ERMEN
GAUDUS CO(M)E/S UR/GELLEN(sis) PRIMA
RIU(m) ISTIUS FABRIC(a)E LAPID/DE(m)
POSUERU(n)T
[be]RE(n)G/ARIO OBICIONIS OPER/ARIO
EXIS
[te](n)TE PE/TRIUS D(e) CU(m)BA { }
M(agister) <e> FABRICATOR

Font: GONZÁLEZ i PÉREZ, Joan-Ramon: *LÀPIDA COMMEMORATIVA DE LA COL·LOCACIÓ DE LA PRIMERA PEDRA (22 DE JULIOL DE 1203) A ÀMBIT DE LA FUNDACIÓ DE LA CATEDRAL, a VV.AA.: SEU VELLA. L'ESPLENDOR RETROBADA*, Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura / Fundació "la Caixa", Barcelona, 2003, pp. 243-250.

¹⁵ El nom d'arquitecte per als mestres d'obres, no s'usa fins al segle XIV (BERGÓS, Joan: *La catedral vella de Lleida*, Editorial Barcino, Barcelona, 1928, p. 20).

¹⁶ «Murió en 1220 y fue enterrado en la Seo, cuando estaba construida la infraestructura y el portal del Palacio (del obispo). Estaban en construcción el que después se llamaría «dels fillols», y las naves laterales con el labrador de las columnas bajas» (ALONSO GARCIA, Gabriel: *Los Maestros de <LA SEU VELLA DE LLEIDA> y sus colaboradores*, IEI, Lleida, 1976, p.19).

¹⁷ El document de la cessió dels canonges de Sant Ruf al bisbe Gombau de Camporells, de data 4-11-1203, és pot llegir a: *Llibre Verd*, fol. XXXVII/ 79-79v. ACL).

¹⁸ Així *Gombau de Camporells* faria varies donacions en l'any 1200 a la Catedral per a remedi de l'ànima del bisbe *Guillem Pere de Ravidats*, «qui me nutritiv» " (VILLANUEVA, Jaime (Pbro.): *VIAGE LITERARIO A LAS IGLESIAS DE ESPAÑA*, Tomo XVI, VIAGE A LÉRIDA, Imprenta de la Real Academia de la Historia, Madrid, 1851, p. 123).

¹⁹ *Tamarit de Litera* fou conquerida als moros en 1169 per *Pere d'Estopanya*, com es veu en la donació de les dècimes que a aquesta Església i a Gombald feren, el 30-04-1169, «Sancho y Bernardino de Estopanyano, Berenguer de Tamarid y Guillermo de Finestres». (Llibre Verd, fol. 79. ACL).

²⁰ «Des del segle IV, un ardiaca, o cap dels diaques, era l'ajudant del bisbe i, en algunes diòcesis, quan la seu quedava vacant l'administrava". (PIQUÉ. J.R., 2008).

²¹ Pensem que tenia que tenir unes dimensions i forma com a mínim similars a les que té la nau central de l'Església de Sant Llorenç de Lleida que també sabem que fou mesquita.

²² Una transcripció d'aquest important diploma es pot llegir a l'«Apèndice VI. Constitutio de numero Canonicorum et de excludendis a Capitulo Canonicis honorariis.1232» (SAINZ DE BARANDA, Pedro: *ESPAÑA SAGRADA*, Tomo XLVII, Tratado LXXXV, Apéndices: Apèndice VI, Imprenta de la Real Academia de la Historia, Madrid, 1850, pp. 266-268).

²³ SABATÉ CURULL, Flocel: *Alta edat mitjana. Història de Lleida*. Volum 2, Pagès Editors, Lleida, 2003, p. 252.

²⁴ Nosaltres alegim que en octubre de 1182 el bisbe *Berenguer* ens informava: "...damus et in perpetuum concedimus tibi Roardo, portario nostro, et uxori tuae *Ermerenda*, unos nostros casals quas habemus in illa azuda qui affrontant ex parte oriente et meridie, in via publica et ex parte occidentis et in casas de Pere Tessorid et ex parte septentrionis in orto Ecclesiae nostrae..."(Font: *Llibre Verd* de l'Arxiu Capitular de Lleida, f. LXVI / 107r). Aquí es parla de la *Mesquita Aljama*. Al text llegim "orto", però no pot ésser, evidentment, com sabem, un cas d'"ortus, -us", m., de la IVa declinació: *naixement, origen* ||*Sortida dels astres o orient*. Per tant, d'acord amb les declinacions s'hauria d'haver escrit pel copista amb "h", "horto", que sí que és l'ablatiu del singular d'"hortus, -r", m., de la IIa declinació: *en el jardí, hort*. Així aquest jardí podria després el claustre romànic perquè l'legim: "et ex parte septentrionis in orto Ecclesiae nostrae", o sigui en el de la catedral-Mesquita.

²⁵ Veure Quadre Núm.1, que s'acompanya.

²⁶ "...quod ante altare Beate Marie Virginis pro anima mea omni tempori quandam lampadam ardentem teneant [provisional catedral purificada o antiga Mesquita], et que residuum fuerit mutant in opere Beate Marie predicte [catedral en construcció], et sepeliunt corpus meum intus in claustra...[els romànics]" (Llibre Verd ACL. f. CLV / 197r; f. CLV / 197v; i f. CLVI/198r)" (Villanueva, Jaime 1851). "En la pared del aula Capitulare en su parte más próxima a la Iglesia leíase en letra Antigua pintada sobre el yeso lo siguiente ya bastante alterado: «ANNO DNI MCCXIV SEPTIMO NONAS MAII OBIT RDUS. DE SEGA[...] HIC LEGAVIT XIV SOLIDOS [...] OPI ECCLESIAE UT [...] PAS[...] CODA [...] ACCEDANT ET FIAT»"(ROCA Y FLOREJACHS, Lluís: *La Seo. Memoria de la catedral antigua de Lérida*, Imprenta Mariana, a cargo de F. Carrués, Lleida, 1881, p. 75. [Font: <http://soltorres.udl.cat/handle/10459/2683>]).

²⁷ 1. ANNO DOMINI Mº
2. CCº XVº XI K(a)L(endas) MADII
3. OBIIT GVILLEMVS / DE\
4. ROCAS CUIVS A(n)l(ma)E SIT
5. REQ(u)IES

²⁸ ROCA Y FLOREJACHS, Lluís: *La Seo. Memoria de la catedral antigua de Lérida*, Imprenta Mariana, a cargo de F.

Carruéz, Lleida, 1881, p. 22. [Font: <http://soltorres.udl.cat/handle/10459/2683>].

²⁹ LORÉS I OTZET, Immaculada (amb la col·laboració de Xavier Payà, Isabel Gil i Ana Lorient): *LA SEU VELLA I EL TURÓ*, Pagès Editors, Lleida, 2007, p. 23-24.

³⁰ Llibre Verd, ff. 286v-287v. Còpia del segle XVIII. ACL.

"Datum Ilrde, sexto kalendas septembris anno Domini millesimo ducentesimo quadagesimo quinto."

El text complet es pot consultar a la següent font:

<http://www.jaumeprimer.uji.es/cgi-bin/arxiu.php?norigina=000059>

(Universitat Jaume I. Castelló. Arxiu Virtual Jaume I)

³¹ A Pere de Coma († 1220) "Le sucedió Berenguer de Çacom, probablemente su sobrino, hijo de la citado Berenguer que con sus hermanos se establecieron en Lérida, a quien el Cabildo cedió la casa que Pedro le donara en 1190. Se le atribuye la construcción de la fachada Norte, con los portales del Castillo y del *Lavacrum*, el remate de los ábsides, el cierre de las bóvedas laterales, el claustro Norte (hoy desaparecido) y la terminación de la Puerta principal de la Seo." (ALONSO GARCÍA, Gabriel: *Los Maestros de <LA SEU VELLA DE LLEIDA> y sus colaboradores*, IEI, Lleida, 1976, p.19).

³² El seu text està decorat amb preciosos lletres epigráficas i pintades en blau turquesa i les corresponents separacions de tres punts superposats en vermell. També està present aquest color vermell al fons dels artístics entrellaçats de l'orta. Al quatre cantons hi ha un escut on no s'aprecia ara res. Ens diu en cinc línies el següent:

1. AN(n)O D(omi)NI M^{CC}XLIII°. P(r)IDIE IDVS SETEMB(r)IS
2. OBIIT PET(r)O d(e) REGE, CANONICO ET SAC(r)ISTA,
3. ISTIVS SEDIS, Q(v)i FVIT FILIVS ILLVST(r)SSIMI D(omi)NI REGIS
4. PET(r)I ARAGON(v)m)... ET CO(n)STITVIT SIBI ANIV(er)SARIV(m)
5. XV SOLIDORV(m) A(n)i(m)A EI REQ(v)IESCAT I(n) PACE AME(n).

(Veure també: *Epitafios inéditos de Personas Reales que yacen en el Monasterio de SS. Cruces del Orden del Cister y en la antigua catedral de Lérida*. Publicados D. Jaime Ripoll Vilamajor, Ed. Ignacio Vall, Plaza Mayor, Vich, 1934, p. 5).

Font: <http://soltorres.udl.cat/handle/10459/2156>

³³ Veure sobre Berenguer de Peralta a VILLANUEVA, Jaime (Pbro.): *VIAGE LITERARIO A LAS IGLESIAS DE ESPAÑA*, Tomo XVI, VIAGE Á LÉRIDA, Imprenta de la Real Academia de la Historia, Madrid, 1851, pp. 144-146.

Per altra banda, la inscripció o epitafi col·locat al cantó dret del canonge sagristà i bisbe electe Berenguer Peralta deia: «Anno Dni MCCL Sexto, VI nones octubris transitus venerabilis Patris Dni Berengarii de Peralta huius sacro Sta. Sedis electi». (ROCA Y FLOREJACHS, Lluís: *La Seo. Memoria de la catedral antigua de Lérida*, Imprenta Mariana, a cargo de F. Carruéz, Lleida, 1881, pp. 48-49. [Font: <http://soltorres.udl.cat/handle/10459/2683>]) [Un altra font ACL: P2AM2P4C02_cp02 (topografia catedral con memorias sepulcrales. Iglesia. Catedral Antigua. Altares, Lápidas y Monumentos)].

³⁴ SAINZ DE BARANDA, Pedro: *ESPAÑA SAGRADA*, Tomo XLVII, Tratado LXXXV, Cap. I., Obispos post. A la restaur. hasta fines del siglo XIII, Imprenta de la Real Academia de la Historia, Madrid, 1850, pp. 81-83. Veure també el Quadre Núm.1, que s'acompanya.

³⁵ Veure sobre Guillem de Moncada a VILLANUEVA, Jaime (Pbro.): *VIAGE LITERARIO A LAS IGLESIAS DE ESPAÑA*,

Tomo XVI, VIAGE Á LÉRIDA, Imprenta de la Real Academia de la Historia, Madrid, 1851, pp. 146-150.

³⁶ ROCA Y FLOREJACHS, Lluís: *La Seo. Memoria de la catedral antigua de Lérida*, Imprenta Mariana, a cargo de F. Carruéz, Lleida, 1881, p.15. [Font: <http://soltorres.udl.cat/handle/10459/2683>]

³⁷ SAINZ DE BARANDA, Pedro: *ESPAÑA SAGRADA*, Tomo XLVII, Tratado LXXXV, Cap. I., Obispos post. A la restaur. hasta fines del siglo XIII, Imprenta de la Real Academia de la Historia, Madrid, 1850, p. 83.

- Es pot veure una imatge fotogràfica de la transcripció que va fer J. Pocurull.

Font: TARRAGONA MURAY, Jesús: *Transcripció de la làpida de Consagració de la Seu (31 d'octubre de 12789 a POCURULL, Josep: "Colección de lápidas existentes en la antigua y abandonada Catedral de Lérida, copiadas exactamente por D.N. Pocurull", Arxiu Episcopal de Vic (AEV), Papers del canonge Jaume Ripoll Vilamajor, 28 – AEV, Ms. 16, 4t, 1788, a ÀMBIT DE LA FUNDACIÓ DE LA CATEDRAL, a VV.AA.: SEU VELLA. L'ESPLENDOR RETROBADA*, Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura / Fundació "la Caixa", Barcelona, 2003, pp. 251-252 [Un altra font ACL: P2AM2P4C02_cp02 (topografia catedral con memorias sepulcrales. Iglesia. Catedral Antigua. Altares, Lápidas y Monumentos)].

³⁸ L'exactitud d'aquest tema de l'orientació Sud-Est es pot comprovar amb una brúixola "in situ", i/o, si es vol, des de l'ordinador mitjançant la prestigiosa pàgina web de l'Institut Cartogràfic de Catalunya: [Introduïu el text de recerca = Lleida + triar vista del corresponent vol fotogràfic + navegar]. Tots els plànols en la seva part alta o superior, per conveni i actualment, sempre estan orientats al Nord.

³⁹ Alquibla:

1. Orientació vers la Meca, on han de mirar els musulmans en pregar. [al-quibla (ar)]
2. ARQUIT I ISLAM. Mur d'una mesquita oposat a la porta d'entrada, orientat vers La Meca

Font: Enciclopèdia Catalana.

<http://www.enciclopedia.cat/cerca?s.q=alquibla&mode=federa ted&search-go=Cerca%UizNuL.Ryy0l>

Nota: aquesta interpretació teòrica de l'Arquitectura i Islam ens donaria que si el Mihrab mirava cap al riu Segre i el pont Medieval, la porta d'entrada tindria que estar en la zona més propera al que el plànol que s'adjunta assenyalava com capelles de Sant Vicent i del Santíssim Sagrament (Núms. 15 i/o 16 del nomenclàtor que s'assenyala en el plànol de 1881 que s'annexa).

⁴⁰ El mihrab (de l'àrab مِحرَاب, mihrāb): És el nínxol que marca en les mesquites el lloc cap on han de mirar els fidels musulmans qui resen i també alberga l'Alcorà. El mihrab està en el mur de l'alquibla, el qual està orientat normalment cap a la Meca. És un espai petit intern precedit per un arc (normalment de mig punt) o a vegades, com en la Mesquita de Còrdova, per una petita habitació. El *mihrab* està en el mur de la "quibla" o alquibla el qual està orientat, normalment, cap a *La Meca*. Se'l considera el «*Sancta sanctorum*» d'una Mesquita.

⁴¹ http://es.wikipedia.org/wiki/Palacio_de_la_Aljafer%C3%ADa ⁴² <http://www.google-earth.es/foros.php?k=1247>

⁴³ «A los anteriores maestros sucedió otra familia de «*Magister Operis Ilerdensis*», los *Pennafreyta*. El primero de ellos, dado a conocer por *Lladonosa es Berenguer de Pennafreyta*, que desde mediados del siglo XIII dirigió la obra hasta 1278, fecha de la consagración de la misma. Le sucedió *Pedro de Pennafreyta*, del que sabemos, según lápida conmemorativa, que falleció el 21 de septiembre de 1286». (ALONSO GARCÍA, Gabriel: *Los Maestros de <LA SEU VELLA DE LLEIDA> y sus colaboradores*, IEI, Lleida, 1976, p.19). [Pere de Prenafeta I (†1286) i Pere de Prenafeta II (c.1287-†1312)].

⁴⁴ FITÉ I LLEVOT, Francesc: *Làpida sepulcral de Pere de Prenafeta*. 1286. a ÀMBIT DE LA FUNDACIÓ DE LA CATEDRAL, a VV.AA.: *SEU VELLA. L'ESPLENDOR RETROBADA*, Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura / Fundació "la Caixa", Barcelona, 2003, pp. 253-254. La transcripció i traducció la recolzem en la que feren també *Lluís Roca i Florejachs i Josep Pocurull* (Veure el dibuix que fa d'aquesta làpida a: TARRAGONA MURAY, Jesús: Reproducció del Manuscrit d'Epitafios de los Sepulcros i Escritos de la Iglesia Vieja de la Cathedral de Lérida, de Josep Pocurull i Castells, a GOMBAU DE CAMPORRELLS, BISBE DE LLEIDA. A L'ALBA DEL SEGLE XIII, Edició a cura d'Isidro G. Bango i Joan J. Busqueta, Amics de la Seu Vella, Lleida, 1996, pp.235-333.(veure també els punts 151 i 152 de la pàgina 277).

ANNO D(omi)NI M^o CC^o LXXX° VI° XI
K(a)l(endas) OCTOBRIS OBIIT PETRUS
DE PENNAFREITA MAGIST
ER OPERIS HUIUS ECC(lesia)E Q(u)l
CO(n)STI
TUIT SIBI ANIV(er)SARIU(m) XV
SOL(idorum) ET UNAM CAPELLANI
AM IN HAC SEDE CVI ASIG
NAVIT C XX SOL(idos) CE(n)SVAL(e)S
CVIUS ANIMA REQ(u)IESCAT I(n)
PACE.

L'any del Senyor de 1286, el 21 de setembre, morí Pere de Penafreita Mestre d'obra d'aquesta Església. El qual constituït per al seu aniversari XV solidos i una Capellania en aquesta Seu a la que assignà CXX solidos censuals l'ànima del qual descansi en pau.

⁴⁵ «Es probable que la situació d'aquesta làpida sigui intencionada per a recordar els darrers treballs de l'artífex" (BERGÓS, Joan: *La Catedral Vella de Lleida*, Editorial Barcino, Barcelona, 1928, p. 21).

⁴⁶ Veure en l'apartat *Cronologia*, c. 1275-1300, erecció del cimbori gòtic, a MACIÀ I GOU, Montserrat: *La Seu Vella de Lleida: guia històrica i arquitectònica*, Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1997, p. 29.

⁴⁷ Com hem assenyalat, fou aquí i en aquest lloc on van enterrar, provisionalment, al bisbe Gombau de Camporells (†22-04-1205). (VILLANUEVA, Jaime (Pbro.): *VIAGE LITERARIO A LAS IGLESIAS DE ESPAÑA*, Tomo XVI, VIAGE Á LÉRIDA, Imprenta de la Real Academia de la Historia, Madrid, 1851, p. 130).

⁴⁸ Veure en l'apartat *Cronologia*, c. 1240, erecció de la Porta dels Fillols, a MACIÀ I GOU, Montserrat: *La Seu Vella de Lleida: guia històrica i arquitectònica*, Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1997, p. 29.

⁴⁹ «Al lado de la entrada de la nave central fué colocada la triple inscripción siguiente, con referencia a una familia que en razón de su apellido debió adoptar el emblema de un pájaro con larga cola puesto en cada ángulo de la lápida: «ANNO DNI MCCLII TERTIO NONAS SEPTEMBRIS OBIIT PETRUS DE ALTO, HUIUS SEDIS CAPELLANUS QUI CONSTITUIT ANIVERAR. XXV SOL. VIDELICET XIII SOL. ET SEX DOS. P. QUANDAM VINEAM BOXADORS DE QUIBUS FACIT MONASTERIO VALLISBONA DUOS SOLIDOS ET SEX DRS., ET TERDECIM SOLIDOS SUPER CENSUALI. DE TURRIBUS...»." (ROCA Y FLOREJACHS, Lluís: *La Seo. Memoria de la catedral antigua de Lérida*, Imprenta Mariana, a cargo de F. Carruéz, Lleida, 1881, p. 77. [Font: <http://soltorres.udl.cat/handle/10459/2683>]).

⁵⁰ Si pensem històricament, com ho feia *Pierre Vilar*, caldrà clicar per a poder seguir el vincle i entrar, clicant sobre la següent adreça que s'especifica amb la tecla Ctrl apretada): <http://www.ortoxpres.cat/client/icc/> (Veurem així el Plànol de Lleida del ICC (*Institut Cartogràfic de Catalunya*)). Introduïu el text de cerca: Lleida. Llavors amplieu al nivell que vulgueu

i mitjançant el símbol de "la mà" podeu centrar el plànol i a navegar... També ho podeu fer amb la rodeta del ratolí. Unes coordenades dins de l'esmentat abans rectangle de la planta de distribució de l'antic edifici les podem aconseguir per a situar-nos on s'emplaçaria la que fou *Mesquita Aljama de Madina Larida*. Serien, com podreu vosaltres mateixos podeu comprovar, una de les seves múltiples solucions dintre sempre del virtual rectangle mental i amb les següents coordenades: UTM-X: 302373.737; UTM-Y: 4610291.662.

Els punts cardinals, d'acord amb el programa de la *Generalitat de Catalunya* del ja, jurídicament, antic *Institut Cartogràfic de Catalunya*, serien definits així amb la màxima precisió. Així el Nord, per conveni, està sempre a la part alta del rectangle del monitor o pantalla de l'ordinador. No podem dir el mateix d'altres plànols que s'han publicat i l'agulla del Nord no sempre ens assenyalaria on tindria que haver assenyalat, potser això ha conduït una mica a que sigui aquest tema encara més obscur...

Nota: Per DOGC, NÚM. 6551, de 30 de gener de 2014 es publica la Llei 2/2014, de creació de l'Institut Cartogràfic i Geològic i la supressió del ICC i IGC (*Institut Geològic de Catalunya*). La nova institució entra en funcionament l'1 de febrer de 2014.

⁵¹ "Cumplenos consignar aquí un expreso voto de reconocimiento al distinguido Sr. Comandante de Ingenieros de esta Plaza D. Ramón de Ros y de Cárcer, quien identificándose en un todo con nuestros deseos e indicaciones, ha emprendido la formación de un detallado croquis de esta Catedral, que sus más apremiantes tareas no le han consentido aún llevar a completa cima; motivo por el cual nos vemos sensiblemente privados, de enriquecer esta Memoria, como nos lo proponíamos, con la adición de tan importante trabajo" (ROCA Y FLOREJACHS, Lluís: *La Seo. Memoria de la catedral antigua de Lérida*, Imprenta Mariana, a cargo de F. Carrués, Lleida, 1881, p. 44. [Font: <http://soltorres.udl.cat/handle/10459/2683>])

⁵² GONZÁLEZ i PÉREZ, Joan-Ramon; BALASCH, E.; RODRÍGUEZ, J.L., "Visiones de la Seu Vella: recorregut antològic, escrit i gràfic, pel procés de recuperació del Castell de Lleida". Història de l'Associació Amics de la Seu Vella de Lleida: 1972-1997, Publicacions de l'Associació Amics de la Seu Vella, Pagès Editors, Lleida, 1998, p. 68.

⁵³ Aquí hi ha una referència clara del que diu el poble ras, sempre té molta saviesa. *La Algabe* (Sevilla) està davant mateix de *Santiponce* on hi ha les ruïnes d'Itàlica, però just situat a l'altre cantó del riu Guadalquivir.

⁵⁴ "Creemos que esta mezquita mayor debía estar edificada bajo el solar del actual claustro de la Seo Antigua de Lérida..." (PITA MERCÉ, Rodrigo: *Lérida Árabe*, Dilagro Ediciones, Lleida, 1974, p. 51).

**som
empresa
som
comerç**

F E O M

Botiguers pel país

màgialleida
espectacles per celebracions
màgia per a totes les edats

651 880 488
647 588 551
info@magialleida.com

Gorette
Moda i Llear
Lloguer de Vestuari Medieval
Lloguer de Disfresses
Roba a mida
Arranjaments

Plaça Capponet 8, local 16
25001 Lleida
Tel. 616 886 041
f Gorette Moda i Llear

**bambú
flors**

bambuflores@hotmail.com
973 26 15 24 • 665 69 75 20
C/ Cavallers, 14-20 • 25002 Lleida

Oficina Local d'Habitatge

Informació sobre habitatges socials
de lloguer,
de lloguer amb opció de compra
i de compra.

Per a joves menors
de 35 anys

Per a parelles
amb fills

Per a gent gran

**Empresa Municipal
d'Urbanisme
de Lleida, SL**

Ajuntament de Lleida

Generalitat de Catalunya

**Inscriu-te al Registre de
l'Oficina Local de
l'Habitatge de Lleida**

C. Cavallers, 14-20
Tel. 973 700 452

ELS ANGLESOLA

Teresa Alcaine - COMTESSA

Lluís Huete - ABANDERAT

ADULTS

Alcaine Insa, Teresa
 Arderiu Sabaté, Dolors
 Bada Tomas, Jaume
 Barbero Torrico, Pili
 Barrachina Jover, Mercè
 Bonjoch Valdés, Rosa
 Bosch Falcó, Josepa
 Cabrero Mir, Carme
 Escalona Bayona, Lucía
 Estudillos Humanes, Carmina
 Fabregat Escué, Jaume
 Foix Rius, Feliciano
 Franco Alcaine, Gemma
 Franco Alcaine, Mariona
 Garcia Gimenez, Rosalia
 Giner Miñana, Àngel
 Giner Miñana, Irene
 Giner Miñana, Joaquim
 Giner Seguí, Joaquim
 Gou Espinet, Rosa
 Hidalgo Sanchez, Antonia
 Huete Feliu, Mònica
 Huete Gusano, Josep Lluís
 Llop Sancho, Antoni
 Lujano Garcia, Aleix
 Lujano Martos, Antonio
 Miralbes Casterà, Xavier

Monné Roca, Carmelo
 Morell Lores, Carmen
 Pijuan Brianso, Josep
 Pijuan Brianso, Margarida
 Rodriguez Castellanos, Diana
 Rodriguez Castellanos, Rosa
 Salla Sanjuan, Ramona
 Sanz Larrey, Emili
 Secaduras Lujano, Jose M.
 Sierra Uceda, Antonio
 Zamora Prior, Sergi

INFANTS

Bravo Molina, Max
 Cano Molina, Blanca
 Cano Molina, Guillem
 Palacin Arderiu, Joel
 Pijuan Pujol, Lila
 Pijuan Pujol, Pau
 Pijuan Sàez, Jan
 Pijuan Sàez, Martí
 Secaduras Hidalgo, Ainoa

Banda: Banda Municipal de Fraga

Rosalia Giménez - PENÓ

Mónica Huete - BARONESSA

ELS PALLARESOS

ADULTS

Antequera Dominguez, Alba
 Artero Fernández, Maica
 Badenes i Romà, Ester
 Badenes i Romà, Judit
 Bello Solé, Maite
 Bernaus Setó, Jesús
 Branchadell Puerto, Jordi
 Brocal Mañas, Neus
 Caballero Rubia, Domingo
 Casals Roure, Montserrat
 Castillo Prieto, Javier M.
 Companys Sanchez, Erica
 Cortada Garriga, Josep
 Dominguez i Alonso, Encarna
 Elias Rodriguez, M. Carmen
 Galán Ballesteros, José
 González font, Juan
 Guerrero Molet, Adela
 Jiménez Guerrero, Silvia
 Jimenez Romero, Fernando
 Lara Serrano, José Antonio
 Manuel i Estaregui, Gloria
 Masagué Escoda, Albert
 Masip i Manuel, Guerau
 Masip i Manuel, Guiomar
 Masip Masip, Jesús
 Mayoral Seró, Teresa
 Morelló i Bertran, M. Dolors
 Muñoz Correa, Jéssica
 Oliva i Aleu, Antonieta
 Pinto i Torne, Pau
 Planellas i Romà, M. Dolors
 Ruiz i Diez de los Rios, Carmen
 Tarragó Zaragoza, Lourdes
 Teixidó i Ortiz, Montserrat
 Torres i Melé, M. Carmen
 Vidal Planella, Adrià
 Yuguero i Torres, Ares
 Yuguero i Torres, Oriol

INFANTS

Alamán Mur, Martina
 Alriols Tamarit, Cesc
 Araque Correa, Héctor
 Benabarre Eroles, Estel
 Caballero Segués, Emma
 Cortada Garriga, Maria
 Cruells Vigas, Gerard
 Del Pozo Elías, Yasmina
 Del Pozo Juncosa, Jan
 Del Pozo Juncosa, Pol
 González Florensa, Julia
 González González, Ares
 Martí Gòdia, Biel
 Masagué Artero, Aran
 Masagué Artero, Bruna
 Masagué Artero, Guerau
 Peiró Trepà, Marc
 Peiró Trepà, Roger
 Roca Pacual, Sergi
 Sala Santamaria, Jana
 Sorolla Artero, David
 Tarrega Zambrano, Àlex
 Torreguitart Forns, Joana
 Torrelles Mur, Adrià
 Torrelles Mur, Arnau
 Torres Brocal, Vega

Banda: Banda Simfònica Unió Musical de Lleida

Ares Yuguero - PENÓ

Carme Torres - BARONESSA

ELS URGELLENCS

ADULTS

Aluja Farré, Jaume
 Berdala Martín, Susana
 Brugulat Roig, Joana
 Carulla Serra, Lidia
 Carulla Serra, Roser
 Cebolla Mor, Jordi
 Cereza Rivera, Javier
 Cereza Rodríguez, Xavi
 Cortijo Sánchez, Palmira
 Curcó García, Isabel
 Fuentes Sanjuan, Josep
 García Curcó, Ainoha
 García Núñez, José Antonio
 Garcia Roca, Joan Josep
 Gibello Alonso, Montse
 Giró Mir, Cristina
 Mesalles Berdala, Aleix
 Miarnau Conejos, Jordi
 Peleato Giró, Fernando
 Peleato Lladós, Fernando
 Ramón Molins, Gabriel
 Ramón Molins, Pau
 Ramón Molins, Xavier
 Ripoll Giménez, Conchita
 Rodríguez Anglada, Isabel
 Rodríguez Vicent, Mercé

Soliva Brugulat, Jordi
 Soriano-Montagut Marcos, Miguel
 Angel
 Vara Antonino, Maite
 Vicenç Parra, Noemí
 Villahoz Mesalles, Eric
 Villahoz Ortega, Félix
 Villahoz Ortega, Juanjo
 Villahoz Tapias, María
 Zamora Buenafuente, Manuel
 Zamora Cortijo, Laura
 Zamora Cortijo, Manuel

INFANTS

Domínguez Alzamora Berta
 Domínguez Alzamora Elena
 Estrada Ferraz Aina
 Estrada Ferraz Jana
 Estrada Qunquillà Gerard
 Estrada Qunquillà Judith
 Girbau Molinàs Marc
 Giró Mir Adrià
 Lasa Quinquillà Júlia
 Mesalles Berdala Adrià
 Miarnau Surroca Ariadna
 Micó Gómez Aitana
 Micó Gómez Vicent Pau
 Pampalona Peleato Ariadna
 Pampalona Peleato Júlia
 Peleato Vicenç Lara
 Peleato Vicenç Nil
 Puértolas Giró Aina
 Puértolas Giró Aleix
 Purroy Montalà Alba
 Purroy Montalà Guillem
 Rius Regol Carla
 Villahoz Mesalles Nil

COMPARSA URGELLENCES

MEMBRES

Pau Ram3n- PEN3

Maite Vara - BARONESSA

El's Banu-Hud

Carme Delgado - SAÏDA

Juani Moreno - RAIA

ADULTS

Aluja Esqué, Josep
 Antequera Noguerol, Salvador
 Bernaus Setó, Divina
 Camps Casademont, Josep Oriol
 Casanova Gual, Claudia
 Delgado del Pino, Carme
 Fernández Bernaus, Natalia
 Fernández Bernaus, Patricia
 Fernández Enrich, Andreu
 Fidel Serrat, Lluís
 Freixa Palau, M.Jesús
 García Gimenez, Olga
 Gil Sallen, Miguel Ángel
 Hortal Rosell, Albert
 Moreno Pérez, Joana
 Mur Lloret, Jaume
 Pera y Reñe, Ramon
 Pomés Tosquella, Antoni
 Puértolas Miguel, Elna
 Puértolas Vega, Antoni Ferran
 Roca Cortés, Rosa M.
 Segués Lacuna, Antoni
 Ungureanu Baltag, Ramona Marinela
 Vallverdú Sanabra, Cristina

INFANTS

Ribes Ungureanu, Ariadna

comparsa banu-hud

membres

Banda: Unión Musical Villanueva de Gállego

Salvador Antequera - ALAM

Lluís Fidel - XEIC

Els Al·leridis

ADULTS

Albouy Martí, Josep Maria
 Alcalà Sanchís, Mari Pau
 Alcaraz Fontanet, Sofia
 Aluja Escartín, Meritxell
 Aluja Farré, Antoni
 Aluja Lafuerza, Sònia
 Andres Bernal, Josep Manel
 Andrés González, Laura
 Andreu Calvet, Jaume
 Arbonés Aragüés, Mercè
 Argemí Peirau, Josep Maria
 Artigues Lleixa, Maria
 Artigues Pedrola, Manel
 Badia Mir, Mari Àngels
 Baiget Gayà, Sebastià
 Baiget Manzanares, Esteve
 Balagueró Bernaus, Josep
 Barberà Morrerres, Josep
 Bausà Gràcia, Maria Elisabet
 Bergés Saura, Montse
 Biosca Alonso, Alba
 Biosca Lacasa, Xavier
 Boldú Pelegrí, Joan Antoni
 Bosch Falcó, Pere
 Caballero Rubia, Blanca
 Casals Argilés, Carme
 Cucurull Descarrega, Maria
 Dolset Peinado, Maite
 Domínguez Torres, Pili
 Escartín Roselló, Anna
 Escartín Roselló, Rosabel
 Farré Pascual, Zacaries
 Francile Menu-Marque, Sandra
 Freixanet Pardo, Jordina
 Gàzquez Pons, Josep Lluís
 Gili Cunillera, Josep
 Gimeno Badia, Neus
 Gomis Negrillo, Joan F.
 González Cuadrado, Eradio
 Grifoll Barberà, Joan
 Grifoll Loncà, Vinyet

Guàrdia Lasuén, Noèlia
 Íñiguez Sirera, Jordi
 Loncà Aventín, Maria Josep
 Loncà Gallardo, Mireia
 Luengo Beltran, Vicente
 Luengo Mayor, Laura
 Luengo Mayor, Maria Pilar
 Manzanares Guarnizo, Anna Maria
 Martí Serrando, Montse
 Masip Roigé, Jessica
 Massot Castelló, Josep
 Mayor Mínguez, Neus
 Merola Moncasi, Montse
 Mir Narcís, Pilar
 Molgó Orrit, Ramon
 Nadal Naval, Pilar
 Núñez Sánchez, Tània
 Oliva Alvaro, Rosendo
 Pach Serrando, Encarna
 Pallàs Corredra, Júlia
 Panabera Zueras, Albert
 Pardo Bañeres, Pedro
 Pardo Mestre, Carmina
 Pecharroman Lizarraga, Emília
 Pedescoll Comelles, Lluís
 Pifarré Capdevila, Marisa
 Pifarré Montalà, Mireia
 Piqué Segarra, Alfons
 Puig Sarradell, Remei
 Puigpinós Arenas, Marina
 Rauret Oliva, Núria
 Romero Ruiz, Inma
 Ros Bonet, Àngels
 Sánchez Barbarà, Cristina
 Saureu Cucurull, Núria
 Solé Domingo, Antonieta
 Solé Domingo, Núria
 Soria Moya, Conchi
 Suñé Arbonés, Jordi
 Suñé Crespo, Ferran
 Suñé Crespo, Gerard
 Torné Giné, Maria Del Roser

INFANTS

Balaña Pavon, Emma
 Biosca Díez, Marc
 Caballero Salvia, Paula
 Caballero Segué, Emma
 Clarisó Farré, Albert
 Díaz-Alejo Bravo, Dàlia
 Díaz-Alejo Bravo, Melina
 Fargues Burgalló, Pau
 Garcia Argemí, Sara
 Garreta Llevot, Adriana
 González Alcaraz, Marc
 González Alcaraz, Sara
 Hernández Flavià, Ada
 Iborra Bonet, Cristina
 Íñiguez Fernández, Berta
 Isant Escartin, Ingrid
 Jugueras Pavon, Carla
 Lozano Miarnau, Guim
 Lozano Miarnau, Queralt
 Madrid Segarra, Anna
 Mascarell Molí, Laia
 Melé Martínez, Bruno
 Pallàs Martí, Andrea
 Panabera Freixanet, Eugènia
 Pardo Florensa, Bruno
 Pardo Florensa, Maria
 Pedescoll Solé, Núria
 Rodriguez Caballero, Ivan
 Rodriguez Caballero, Mario
 Romero Freixanet, Nil
 Segué Vigara, Noa
 Serra Caballero, Abel
 Serra Caballero, Edgar
 Suñé Masip, Blau
 Vidal Pascual, Paula

comparsa al·leridis

membres

Banda: Agrupació Musical l'Horta Sud

Tamon Molgó - ALAM

Núria Sole - XEIC

Els Musa

comparsa musa

membres

ADULTS

Alcantud Draper, Andrea
Armengol Prunera, Cristina
Bellina Terceiro, Giulia
Cabiscol Majos, Pau
Canyadell Montull, Pili
Font Oncins, Maria
Gallardo Carulla, Montse
Lopez Laguna, Paquita
Riera Draper, Joan
Roige Mostany, Marta
Trepas Escalé, Estefania
Vives Julines, Andrea
Vives Julines, Montse

INFANTS

Alcantud Draper, Unai
Bellina Terceiro, Anna
Comellas Canals, Ramon
Manchini Draper, Bruno
Manchini Draper, Hugo
Segues Tamarit, Elisenda

Banda: Unión Musical Villanueva de Gállego

Pilar Cañadell - ALAM

Marta Roigé - XEIC

AMBAIXADES 2013

RAIA: *Salam aleikum* cristians.

ABANDERAT: *Salam* dius? Però *salam* no vol dir pau? Quina barra tens, mora. Com goses presentar-te aquí d'aquesta manera, amb tot el "boato", mentre les vostres tropes assetgen la ciutat? No sé com no ordeno els meus homes que us facin la pell aquí i ara mateix!

R.- Quina paciència que he de tenir davant de tanta insolència. *Salam aleikum altre cop*, cristians. Vull veure el comte Ermengol VI.

A.- Que vols veure el comte? I tant, dona. Ara mateix t'hi acompanyarem. No em facis riure! I, si no et fa res, per quin motiu creus que el comte hauria de voler parlar amb tu?

R.- Porto un sobre per a ell. De part de la meva Saïda.

A.- Un sobre, dius? Shhh. Ho podies haver dit abans. Però parla més fluix. No veus quina gentada hi ha al davant? Tal com està la cosa, no és bo fer-ne safareig, d'aquests afers seriosos, ni pregonar-ho als quatre vents. A més, per a les monedes d'or, no fóra millor una bossa que un sobre?

R.- Mira que n'ets de babau. El sobre que porto no conté monedes d'or, ni paperets de color lila, tot i que ja n'hem sentit a parlar, d'aquest costum a la vostra cort. Dins del sobre, d'aquest sobre, l'únic que hi ha són les condicions per a la rendició del comte.

A.- Rendició del comte? Com pots tenir tants de fums? Ja m'estàs fent pujar la mosca al nas. Si segueixes parlant així no et salvarà ni el fet d'estar d'ambaixades.

R.- No sé si ets més ruc o sord. Vols deixar de repetir totes les meves paraules? Mira: si fos per mi, ens hauríem saltat tota aquesta comèdia i ja estaria tu, el comte i tots els seus homes prenent el sol panxa enlaire, de cara i de budells. Però la meva Saïda és dona de pau i compassiva, i prefereix estalviar-vos a vosaltres la mort i a nosaltres haver de llençar els vostres cossos als gossos. Però insisteixo. He de veure el comte per lliurar-li personalment el sobre.

A.- El comte no el veuràs si no és amb el cap separat del cos i col·locat en una safata. Parlant de safates... ara mateix anàvem a berenar. No voldreu pas acompanyar-nos? Tenim un perrill i uns

embotits boníssims, que ens han portat els nostres germans pallaresos. Segur que si els tasses et lleparàs els dit. Ai calla, no! Que no en pots menjar! No serà que fas règim? (*riotes en el bàndol cristià*).

R.- Aprofita per berenar de gust, avui, que demà et farem passar del tot la gana. Per cert, el porc d'on han sortit tots aquests embotits no seria pas parent teu, porc cristià! (*riotes en el bàndol moro*).

A.- Ja n'hi ha prou d'aquest color! Marxeu ara mateix d'aquí i deixeu de contaminar Lleida amb la vostra presència.

R.- Tu parles de contaminar Madina Larida? Vosaltres que heu convertit els antics horts de les cases, abans plens de flors de tarongina, en corts de porcs pudents? Que useu les nostres sèquies com a clavegueres? Que fins i tot feu servir els banys andalusins de sota la Paeria com a abeurador de vaques? La veritable creu que va portar a aquesta ciutat no va ser la del vostre Jesucrist, el profeta, sinó la de la vostra brutícia.

A.- Mira qui parla. Serà que vosaltres darrerament teniu fama de nets! Però si diuen per aquí que les mores us

tapeu la cara perquè no se us vegi el bigot. Que és a causa de com de llordes i lletges us torneu que els vostres homes us poden repudiar.

R.- Ara sí que m'has faltat al respecte. I per Alà que ho pagaràs car. Ni el capteniment que m'ha demanat la meva Saïda és suficient per aguantar tanta ofensa. Tant me fot parlar amb el comte com no. Només cal que em digueu si preferiu rendir-vos o morir. Pel que fa a mi, tant de bo demà hi hagi brega.

A.- Doncs ara et faré feliç. No em cal consultar res per dir-te que el sobre el facis anar, si li vols donar alguna utilitat, per netejar-te després de fer de cos. Si li portés aquest sobre al comte, de ben segur que em faria escorxar viu només per haver considerat aquesta possibilitat. Ja us hem derrotat manta vegades i aquest cop, amb l'ajut de Déu nostre Senyor, no serà diferent. Per Sant Jordi que acabarem amb tots vosaltres.

R.- Invoques Sant Jordi? Pensava que ho faries amb Santiago. Els nostres espies ens han informat que la gent d'aquí coneix el vostre comte com a *Ermengol el castellà*. Que tot i ser urgellenc no respecta gaire els costums antics, ni moros ni cristians, d'aquesta terra. I que té una especial predilecció pels usos i costums castellans, d'on és originari. I que la bona gent de la ciutat en comença a estar una mica tipa. I que no veurien malament que

aquestes terres canviessin de mans si això els tragués de la misèria a la qual els heu abocat.

A.- Nosaltres també en tenim, d'espies. I més de tres o quatre. I treballen amb molt de mètode. I han esbrinat que la vostra Saïda és feble. Que està més instruïda en la filosofia i la pau que no pas en l'art de la guerra. I a fe de món que demà ho pagarà car.

PAER EN CAP: I d'això en dieu ambaixades? Hi ha hagut més violència en les vostres paraules que fins i tot en la batalla més cruel. N'estic tip, del vostre orgull, de sobres i d'espies. Fins i tot diuen que m'han espia a mi, que no sóc res més que un ciutadà honrat i temerós de Déu. Deixeu-ho aquí, us ho prego. I us demano que demà tingueu present que les dones i homes de Lleida no han de pagar per la vostra supèrbia. I que respecteu les seves vides i les seves diferències, a la fi, guanyi qui guanyi. Perquè si guanyeu, tots dos voldreu que algú pagui els impostos, oi?

R.- Bé! Doncs la meva feina d'avui s'ha acabat. He acomplert els desitjos de la nostra Saïda i us he ofert salvar la pell. Però me'n vaig satisfeta, perquè el cos i la tradició em demanen sang, la vostra. Demà, tot just després de pondre's el sol, cremareu al vostre infern i Madina Larida tornarà a ser, per fi, mora.

A.- Marxa doncs. I resà al teu Alà. I demana-li que endreci casa seva i us faci lloc, perquè demà tots vosaltres dormireu amb ell.

R.- Demà a la nit, cristià, dormirem assaborint el dolç gust de la victòria, mentre totes les dones de la vostra Lleida lluiran, sense vessar ni una llàgrima per vosaltres, penjada al coll una mà de Fàtima. *Salam Aleikum.*

Autor: **Xavier Sàez Bellovi**

**SABATER
ARTESÀ**

C/ Igualada 7, local 1
25007 Lleida
Tel. 973 24 08 46

DUPLICAT DE TOT TIPUS DE CLAUS

mig any fester

Els BANU-HUDS i els ANGLESOLA lideraran els bàndols moro i cristià de la Festa 2014.

La Festa de Moros i Cristians de Lleida va celebrar el diumenge 17 de novembre, el seu Mig Any Fester a la Seu Vella amb l'acte solemne de Relleu de Capitania i Càrrecs.

El Mig Any Fester és un acte de compromís amb la Festa i suposa el relleu de l'honor i de representació dels que han estat capitans i càrrecs durant l'any i dels que comencen la seva responsabilitat més gran amb la festa.

Teresa Mayoral, presidenta de l'Associació, va agrair la col·laboració de tots els que fan possible la festa, i va animar tothom a ser optimistes de cara al futur, amb referència especial al nou local de Panera 1,

que vol que sigui el lloc de trobada de tots els fester i festeres.

Per la seva banda, el director del Turó de la Seu Vella, Pep Tort, va remarcar la gran vinculació que té la Festa de Moros i Cristians amb el Turó i la difusió que fa amb els diferents actes que duu a terme.

El vicepresident de la Diputació de Lleida, Miquel Padilla va fer palès la projecció que té la ciutat gràcies a la Festa de Moros i Cristians i el tinent d'alcalde, Josep Presseguer va felicitar a l'Associació per la seva tasca, agraint-li la implicació amb el centre històric de la nostra ciutat.

Les comparses cristianes lluitaran sota el comandament únic de la comtessa Teresa Alcaine i el seu abanderat Josep Lluís Huete - dels Anglesola-, mentre el bàndol moro

ho farà capitanejat per la saïda Carme Delgado i la raia Juani Moreno -dels Banu-Hud-.

L'acte va estar amenitzat per la música de l'Illerland i el grup Quartana de música tradicional, que entre el seu repertori van interpretar les històriques notes de la Marxes Mora i Cristiana de Lleida, i va finalitzar amb la desfilada dels nous càrrecs, autoritats i festers als sons de la marxa mora "Chimo".

MÒNICA
llenceria

MERCERIA-LLENCERIA-LABORS

Passaig de Ronda 132
25008 Lleida
973 23 57 27
monicallenceria@hotmail.com

LA CRUZADA

TRAJES PARA FIESTAS DE MOROS Y CRISTIANOS
ESPECIALIDAD EN TRAJES
DE CRISTIANO Y GUERRERO

Avda. de Alicante 61
03400 VILLENA (Alicante)
Tel.: 965 348 154
Fax: 965 348 154

Passió pel Te
des de 1990

TEA & SHOP
#1 EAST WEST COMPANY

C/ Major 29
973 241 891
Lleida

Antigua Casa Inglés
Armeria, caça i pesca

Major 78 | 25007 Lleida
Tel./Fax 973 267 106
www.antiguacasaingles.com
antiguacasaingles@gmail.com

La botigueta de la Carne

Fruiteria

REPARTIMENT A DOMICILI

Av. Madrid, 30
25002 Lleida
tel. 605 300 380
botiguetaacarne@hotmail.com

MOLINS - CASTET

AUTOSCOLA

Doctor Fleming 19. 25006 LLEIDA. Tel: 973 274353

cafeteria

LO MARRACO

Pl. Sant Joan, 13 - 973 045 788
LLEIDA

La Tertúlia
Fleca

Corregidor Escofet 5 baixos
25005 Lleida
Tel. 647 567 337
pili.isant@gmail.com

Montse Miquel, Col·legiada: 1176

**CENTRE
PODOLÒGIC
CAP PONT**

Bruc, 30, Cantonada Trinitaris
25001 Cap Pont (Lleida)
tel 973 21 35 18

PERRUQUERIA UNISEX ESTÈTICA

M&M LOOK

• Depilació
• Netaja de cutis
• Ungles de gel
• Manicura
• Pedicura
• Extensions
• Tractament al·ludoc
• lleratina
• Tractament d'hidratació
• etc....

PACKS NUVIES

Serveis Estètics

Serveis Perruqueria

Corregidor Escofet, 9 baixos
Tel. 973 236 085 - 25005 Lleida

**Associació de la Festa
Moros i Cristians
de Lleida**

INSHALLAH

Per fi va arribar el dia, divuit de novembre, Mig Any Fester!!!!!! Amb la nau central de la Seu Vella com a escenari solemne, amb la vestimenta de gala i amb la música d'època. Il·lusió, emoció, satisfacció, responsabilitat. Em vaig trobar en front d'un grup de cristians, diuen que són els Urgellencs i amb el seu capità, segons sembla, es diu Xavier, me'l miro però no se qui és, ben bé m'era igual, jo ja tenia prou nervis, ho faré bé em deia? Sabré recollir l'espasa i portar les meves tropes a la victòria!!!!. Em quedaré en blanc? Ja està!!! Fita aconseguida de moment.

Dia del nou soci Oh!!!! El marc impressionant. Pensava que m'havia transportat a l'edat mitjana en un castell dels avantpassats, sols en faltava el fons del soroll de l'aigua, les olors dels perfums, les essències .....i la gent vestida d'època. Per fi va començar l'acte de benvinguda als nous festers, estem en un moment difícil que costa captar i entusiasmar a la gent, de tota manera la meua comparsa Musa va fer l'acolliment a quatre nous membres poca cosa però.....

Arriba el gran dia pel qual has estat treballant i somiant molt de temps, tot ha d'estar lligat, no pot fallar res, els nervis a flor de pell. ENDAVANT. Comencem per l'entrada infantil, ells són el futur de la festa, és un moment important, ells saben que en aquesta desfilada són els protagonistes i ho senten amb tota la il·lusió, emociona veure les caretes que fan. Les bandes

comencen a tocar, comença l'emoció, els nens estan nerviosos i jo també, no hi ha volta enrere, tot a d'estar bé!!

L'entrada de gala, indescriptible, el preàmbul a l'Ereta, i les meves botes?... no trobo el "gorro"!!! Es tard i estic sense maquillar..... la canalla amunt i avall, tot són nervis i corredisses, per fi tot es calma i comença la sortida cap a la Seu Vella, sessió fotogràfica i ja damunt el cavall. El seguici preparat, les filades també ja estem apunt, comença a tocar la banda i ens posem en marxa, sortida per la porta del lleó, és un moment de gran emoció, però ens vam oblidar que hi ha fenòmens que no es poden controlar, com va ser la pluja que, malgrat les prediccions dels meteoròlegs, va fer la seva aparició de manera sobtada, s'ha acabat la festa, vaig pensar, quina tristor, quina desil·lusió, es un fet que passa una vegada a la vida i en aquell moment s'acabava..... però no, la desfilada va continuar i de veritat mai m'havia sentit tant abrigallada al veure com la gent continuava sota la pluja participant de la festa amb entusiasme.

Ja sóc dalt !!!! ja no plou, estic molt satisfeta de la desfilada. I ara ja aviat començarem la lluita per la meua ciutat, Lleida. Tots ens anem col·locant als nostres llocs, veig a la gent que vol veure'ns, ningú te por per si torna a ploure, això sí, sols un poquet de recel. Comença la música, tots al lloc. Vaig pensar, s'acaba, el pobre capità cristià caurà a les meves mans i Lleida serà Mora.

Recordo les paraules d'Ermengol la pressa que tenia en el seu discurs per derrotar-me.

Recordo el meu crit INSHALLAH!!!!!!

Finalment he de dir que ha estat un any molt divertit, he conegut gent que no tractava i això m'omple de joia. Les reunions de junta, a les que no havia assistit mai, van ser interessantíssimes, els component de la junta, les de les comparses, el propi capità Xavier, crec que he vist la festa d'altra manera molt gratificant, i crec que les dues capitanies, tant els Urgellencs com els Musa, hem fet un gran esforç per que la festa sigui un gran èxit.....

Montse Vives Julinés

Saïda 2013 - Musa

construccionsluque@gmail.com

Mob. 669 138 220
Tel. 973 241 791

C/. Gran 15
25195 Lleida

Pardo Gestió

Rambla Ferran, 10 1r 7a - 25007-LLEIDA
Tel. 973 23 62 07 - Fax 973 24 20 27
www.pardogestio.com - info@pardogestio.com

Si has de fer la revisió mèdica del carnet de conduir armes i altres vine a

Revisions Mèdiques Ilerda

i també tramitem la renovació del permís de conduir sense cost addicional

Alcalde Pujol 1
Cantonada Dr. Fleming

Davant jefatura de tràfic

Tel. 973 269 813

LED TECH IBÉRICA®
www.ledtechiberica.com
 C/ Ciutat de Fraga, 19 B
 25003 Lleida - Spain-
973 28 81 35

canvia la il.luminació tradicional
 a il.luminació **LED TECH Ibérica**

*unim ecologia,
 tecnologia i
 economia en els nostres productes*

LLEIDA - REUS - SABADELL - GRANADA

CASCABEL SUERTE Lleida

ADMINISTRACIÓN DE LOTERIAS Nº 6
 Tel. 973 27 06 12
 Avda. Balmes, 16 - 25006 LLEIDA
Info@loteria6.com

La flor de
VIMBODI

Museu-Botiga
 C/ Berguedà, 2
 Tel. 973.231.881

www.laflordevimbodi.com

CLÍNICA ROSELL

Odontologia

Dr. R. Rosell i Urchulategui Odontòleg 973 222 424

Oferim totes les especialitats
 odontològiques per a infants i adults

Financem el teu tractament fins a la mesa
 sense interessos (consultar les condicions)

Corregidor Escotet es. A la rotonda del celler de da sol, davant l'Escola Oficial d'Idiomes

V

A la Biblioteca Pública de Lleida es va fer l'entrega a Xavier Solé dels 250 euros i un diploma com guanyador del primer premi del concurs de fotografia Vè Memorial Xavier Aluja, i de manera extraordinària un diploma d'accèssit per la fotografia presentada per Maite de Diego.

L'exposició de les prop d'una setantena d'obres presentades va romandre oberta fins el dia 14 de desembre, juntament amb els cartells presentats al concurs de la Festa 2013.

L'any 2014 està previst que es tornin a exposar al mateix lloc les obres presentades al concurs de fotografia i cartells de la Festa.

Xavier Aluja de fotografia

MEMORIAL

Fotografia guanyadora.
© Xavier Solé

Macarulla

eco instal·lacions

- * Manteniments
- * Fontaneria
- * Calefacció
- * Gas
- * Gasoil
- * Biomassa
- * Aire Condicionat
- * Energia Solar

C/. Gran 16 - 25195 Plda. Llívia
 Tel. 973 239 503 - Fax 973 225 767
www.macarullainstalacions.com

Creemos ilusión

25 años
ANIVERSARIO

La Jaima y la Fiesta, sl

B54620323
 Avda. de Alicante, 15
 03400 VILLENA (Alicante) Spain
 Telf.+34 965808736

<http://la-jaima.com> - info@la-jaima.com
 Movil: 639241769

Alquiler de trajes para la fiesta de MM y CC

Joaquim Guerrero
 Jólere

**Porta'ns la teva idea
 i la farem realitat**

**Tallers propis
 en rellotgeria i joieria
 Encastats i gravats a mà**

C/ Pi i Margall, 12
 Tel. 973 22 27 43 LLEIDA
 C/ Sant Antoni, 16
 Tel. 973 27 17 73 LLEIDA

Joaquim Guerrero
 Jólere

SONI'S
w@pes & més
 MODA JOVE TALLS GRANS - DE LA 44 A LA 70

C/ Carme 79, 25007 Lleida

Telf. 973 000 443

kosasdexikas@gmail.com

SONIS wapes & més

19 - V - 2013 CONCURS DE BANDES

05- IV - 2013
**BENVINGUDA
AL NOU SOCI**

24 - IV - 2013
SOUVENIR
oficial de la
festa de moros
i cristians

10 - V - 2013
PRESENTACIÓ
concurs de
fotografia

14 - V - 2013
PRESENTACIÓ
festa de moros
i cristians

Per una Lleida

ilnet

TELÈFON ATENCIÓ AL CIUTADÀ 900 10 20 42

Una forma
de vestir
la festa

El Bazar de las Fiestas, SL

Trajes de Capitanías

Escuadra del Bando Moro y Cristiano

Cabalgatas de Reyes Magos

Confección

Venta

Alquiler

www.almoravides.org

almoravides4@hotmail.com

Exposición:

Avda. de Alicante, 14

Telf. 965 814 884 - 629 683 988

Fax 965 806 782

03400 **VILLENA** (Alicante)

*Celebracions familiars
i menus de grup*

www.cellardelroser.com

Cavallers, 24 (davant Ed. El Roser) - Tel. 973 239 070 - Lleida 25002

08-XI-2013
Premis
FUNDE

09-XI-2013
Festa Major
Jaume I

15-XI-2013
Mig Any
Fester

15-XI-2013
Mig Any
Fester

15-XI-2013 Mig Any Fester

presentacions per empresa
celebracions familiars
decoració d'espais
reunions de treball
càtering

el nostre únic límit és la teva imaginació

Hotel Condes Lleida

Avinguda Barcelona 87 - 25001 Lleida
tel 973 202 300 - 652 909 532 - eventos@etika-solutions.com

Grup Segre

Patrocinador oficial de la Festa de Moros i Cristians de Lleida

www.micleida.org

FESTA de MOROS i CRISTIANS LLEIDA 17 i 18 de maig de 2014

AMB EL SUPORT DE

Ajuntament de Lleida

PATROCINA

turóscuella

Diputació de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

29-IX-2013 - NOCES REIJALES
Berenguer IV Comte de Barcelona i Peronella d'Aragó

